

BIDRAG

TILL

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK.

II) Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser. Ny följd. 7.

ÅREN

1886—1890.

JEMTLANDS LÄN.

1. Länets indelning och naturliga beskaffenhet i allmänhet.

Länets gränser hafva under femårsperioden icke undergått någon förändring.

Hemmantalet, som vid 1885 års slut utgjorde 1,107,201⁷/₂₀₁₆ mantal, har, derigenom att i Ytter-Hogdals socken belägna nyhemmanen Grubban n:o 2 och Kettilsberget n:o 1 under perioden ingått i full skatt, ökats med ²³/₁₂₈ mantal, i följd hvaraf, och med iakttagande derjemte af föreskrifven rättelse, hemmantalet vid 1890 års slut utgjorde 1,107,178⁸/₁₀₃₈ mantal.

Arealen har icke undergått någon förändring, utan är fortfarande 50,808 qv.kilometer (eller 444,696 gamla qvadratmil), deraf provinsen Jemtland 37,157 qv.km. och provinsen Herjedalen 13,651 qv.km.

Af arealen kan antagas utgöra: åker och äng omkring 230,000 hektar, skogbärande mark omkring 2,000,000 hektar, sjöar och vatten omkring 350,000 hektar samt fjäll och impediment omkring 2,500,000 hektar.

Af fjällen höra 895,818 hektar till de genom afvittringen åt lapparne afsatta land. Under perioden hafva dessutom, för utvidgning af renbeteslanden inköpts icke obetydliga marker, hvilkas areal dock icke kan nu uppgifvas, enär dels en del af de sålunda förvärfvade trakterna är oskiftad från andra hemman och lägenheter och dels för en del saknas tillförlitliga kartor.

Det torde, i sammanhang med uppgiften på arealen af fjällen inom länet, likväl böra anmärkas, att icke hela den som fjäll och impediment upptagna ytvidd är oanvändbar för annat än renbete, enär på de lägre delarne af desamma växer delvis ganska vacker skog och de feta fjällbeten, som tillhöra de s. k. fäbodvallarne, dit kreaturen sommartiden föras på bete, äro till stor del belägna i skyddade dalgångar på fjällsluttningarne.

I den *judiciela indelningen* är under perioden ingen förändring.

Inom det *administrativa* har, genom kungl. brefvet den 13 juli 1889, tillkommit ett nytt länsmansdistrikt, omfattande Frostvikens socken, som utbrutits från Ströms distrikt, så att distrikten nu äro 26.

För de genom kungl. brefvet den 28 juni 1883 inrättade nya kronofogde- och häradsskrifvarettjänster, hvilka från och med år 1884 fingo löner anslagna på extra stat, ha löner på ordinarie stat uppförts, för kronofogden år 1887 och för häradsskrifvaren år 1890.

Genom kungl. brefvet den 25 januari 1889 har bestämts, att kronofogden i södra fögderiet skall hafva sin bostad i Herjedalen.

Inom *provinsiälläkaredistriktet* har den förändring försiggått, att enligt kungl. brefven den 28 januari 1887 och den 4 juli 1889

INLEDNING

TILL

Bidrag till Sveriges officiella statistik. H, Kungl. Maj:ts befallningshavandes femårsberättelser, jämte Sammandrag för åren ... på Nådigaste befallning utarbetat och utgivet af Statistiska centralbyrån – Stockholm, 1863-1912.

Täckningsår: 1856/60-1901/05 = N.F., [1]-10.

Kungl. Maj:ts befallninghavande i Stockholms stad och i rikets 24 län avger underdåniga femårsberättelser av statistiskt innehåll.

Berättelserna består av två avdelningar.

Första avdelning består av följande rubriker:

- 1. Länets indelning och naturbeskaffenhet i allmänhet**
- 2. Innevånare**
- 3. Näringar**
- 4. Kommunikationsanstalter och varubyten**
- 5. Kameralförhållanden**
- 6. Politi.**

Andra avdelning är en tabellbilaga.

Statistiska centralbyrån samlar in och utgiver ett sammandrag för hela riket av samtliga femårsberättelsernas huvudsakliga innehåll.

Föregångare:

Kongl. maj:ts befallningshafvandes femårsberättelse för åren ... – Stockholm, 1823-1857.

Täckningsår: 1822-1851/55.

Innehållsförteckning.

	Sid.
Underdånig berättelse	1-29.
1. Länets indelning och naturliga beskaffenhet i allmänhet.....	1.
2. Invånare.....	3.
Tab. A. Jemtlands läns administrativa indelningar.....	4.
Tab. B. Emigration från och immigration till Jemtlands län åren 1886-1890.....	5.
3. Näringar.....	8.
Tab. C. Markegångs- och handelspris åren 1886-1890, i kronor.....	10.
Tab. D. Arbetslöner åren 1886-1890, i kronor.....	10.
Tab. E. Antal kreatur åren 1885 och 1890.....	11.
Tab. F. Allmänast gällande handelspris å kreatur åren 1886-1890, i kronor.....	12.
Tab. G. Smörpris åren 1886-1890, i kronor för 1 kg.....	12.
Tab. H. Inhemska aktiebolag tillhöriga egendomar inom provinsen Herjedalen åren 1885 och 1890.....	13.
Tab. I. Utførsel af virke i sågtimmer från Jemtlands län åren 1886-1890.....	13.
Tab. K. Antal dödade rofdjur åren 1886-1890.....	14.
Tab. L. Af rofdjur dödade husdjur åren 1886-1890.....	14.
4. Kommunikationer och varubyten.....	14.
Tab. M. Beviljade statsbidrag till väganläggnings- och omläggningensarbeten åren 1886-1890.....	14.
Tab. N. Skjutsentreprenadkostnaderna åren 1886-1890.....	14.
Tab. O. Minuterings- och utskänkningsafgifter försäljningsåren 1886-1891.....	16.
5. Kameralförhållanden	16.
Tab. P. Sammanställning af landsbokens kapitalkonto för femårsperioden 1886-1890.....	16.
6. Politi.....	17.
Tab. Q. Folkskoleväsendets ställning i Jemtlands län åren 1886 och 1890.....	17.
Tab. R. Kostnaderna för folkundervisningen i Jemtlands län åren 1886 och 1890.....	17.
Tab. S. Bankernas inom Jemtlands län ställning vid 1890 års slut....	18.
Tabellbilagor	21-32.
Tab. 1. Folkmängden i Jemtlands län åren 1886-1890.....	21.
Tab. 2. Allmänna vägar och skjutsning i Jemtlands län åren 1886-1890...	22.
Tab. 3. Hemman och lägenheter samt stadsjordar m. m. i Jemtlands län år 1890.....	23.
Tab. 4. Egendomar af fideikommissnatur i Jemtlands län år 1890. [Inga tabelluppgifter finns].....	24.
Tab. 5. Egendomar tillhörande inhemska aktiebolag, i Jemtlands län år 1890.....	24.
Tab. 6. Egendomar tillhörande främmande magters undersåtar, i Jemtlands län år 1890.....	27.
Tab. 7. Brandförsäkringsinrättningarnes verksamhet, i Jemtlands län åren 1886-1890.....	28.
Tab. 8. Fromma stiftelser, stipendiifonder, pensionsanstalter, sjukkassor och dermed jemförliga inrättningar i Jemtlands län år 1890.....	30.

BIDRAG

TILL

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK.

II) Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser. Ny följd. 7.

ÅREN

1886—1890.

JEMTLANDS LÄN.

1. Länets indelning och naturliga beskaffenhet i allmänhet.

Länets gränser hafva under femårsperioden icke undergått någon förändring.

Hemmantalet, som vid 1885 års slut utgjorde 1,107,201⁷/₂₀₁₆ mantal, har, derigenom att i Ytter-Hogdals socken belägna nyhemmanen Grubban n:o 2 och Kettilsberget n:o 1 under perioden ingått i full skatt, ökats med ²³/₁₂₈ mantal, i följd hvaraf, och med iakttagande derjemte af föreskrifven rättelse, hemmantalet vid 1890 års slut utgjorde 1,107,413⁸/₄₀₃₈ mantal.

Arealen har icke undergått någon förändring, utan är fortfarande 50,808 qv.kilometer (eller 444,696 gamla qvadratmil), deraf provinsen Jemtland 37,157 qv.km. och provinsen Herjedalen 13,651 qv.km.

Af arealen kan antagas utgöra: åker och äng omkring 230,000 hektar, skogbärande mark omkring 2,000,000 hektar, sjöar och vatten omkring 350,000 hektar samt fjäll och impediment omkring 2,500,000 hektar.

Af fjällen höra 895,818 hektar till de genom afvittringen åt lapparne afsatta land. Under perioden hafva dessutom, för utvidgning af renbeteslanden inköpts icke obetydliga marker, hvilkas areal dock icke kan nu uppgifvas, enär dels en del af de sålunda förvärfvade trakterna är oskiftad från andra hemman och lägenheter och dels för en del saknas tillförlitliga kartor.

Det torde, i sammanhang med uppgiften på arealen af fjällen inom länet, likväl böra anmärkas, att icke hela den som fjäll och impediment upptagna ytvidd är oanvändbar för annat än renbete, enär på de lägre delarne af desamma växer delvis ganska vacker skog och de feta fjällbeten, som tillhöra de s. k. fäbodvallarne, dit kreaturen sommartiden föras på bete, äro till stor del belägna i skyddade dalgångar på fjällsluttningarne.

I den *judiciela indelningen* är under perioden ingen förändring.

Inom det *administrativa* har, genom kungl. brefvet den 13 juli 1889, tillkommit ett nytt länsmansdistrikt, omfattande Frostvikens socken, som utbrutits från Ströms distrikt, så att distrikten nu äro 26.

För de genom kungl. brefvet den 28 juni 1883 inrättade nya kronofogde- och häradsskrifvarettjenster, hvilka från och med år 1884 fingo löner anslagna på extra stat, ha löner på ordinarie stat uppförts, för kronofogden år 1887 och för häradsskrifvaren år 1890.

Genom kungl. brefvet den 25 januari 1889 har bestämts, att kronofogden i södra fögderiet skall hafva sin bostad i Herjedalen.

Inom *provinsiälläkaredistrikt* har den förändring försiggått, att enligt kungl. brefven den 28 januari 1887 och den 4 juli 1889

medgifvits tjänsteårsberäkning för distriktsläkare i Stugun och Föllinge.

Ett nytt *apotek* har inrättats i Östersund, så att apoteken nu der äro tvenne, hvarjemte apoteken i Hede och Berg, hvilka förut varit filialer under Östersunds, numera blifvit sjelfständiga apotek.

Derjemte har ett medikamentsförråd, under apoteket i Ragunda, inrättats i Stugun.

I *kyrkligt* hänseende har den i kungl. brefvet den 17 januari 1851 förordnade delning af Sunne pastorat, genom komministerns i Hallen år 1887 inträffade död, träd i verket, så att från och med den 1 maj 1889 ett nytt pastorat bildats af Hallens och Marby socknar, under benämning Hallens pastorat, och de återstående 3 socknarne, Sunne, Frösön och Norderön, bilda det nuvarande Sunne pastorat.

Åtskilliga omflyttningar inom länet i såväl administrativt som judicielt och kyrkligt hänseende hafva, på framställning af komitén för *reglering af oregelbundenheterna i indelningarne*, under perioden egt rum. Sålunda har den genom kungl. brefvet den 24 mars 1882 inrättade Åsarnes kapellförsamling, genom kungl. brefvet den 18 mars 1887 förklarats skola från och med år 1888 bilda egen kommun och jordebokssocken under namn af Åsarnes socken och den genom nådiga brefvet den 21 juni 1872 bildade Laxsjö kapellförsamling genom kungl. brefvet den 8 juni 1888 förklarats skola utgöra egen kommun under namn af Laxsjö socken.

I kyrkligt och kommunalt hänseende hafva genom kungl. brefven den 17 juni, 9 september och 31 december 1887 öfverflyttats: lägenheterna Häbbersjön och Malmsjön (förut i administrativt och judicielt hänseende tillhörande länet) från Graninge socken i Vesternorrlands län till Fors socken i detta län; hemmanet $\frac{35}{72}$ mantal Löfberga n:o 2 från Alanäs till Ströms samt $\frac{7}{36}$ mantal Trappnäs n:o 2 från Hallens till Marby socknar.

Genom kungl. brefvet den 31 maj 1888 hafva hemmanen Döfvellsås n:o 1 och Nybo n:o 1, hvaradera om $\frac{1}{2}$ mantal, hvilka i kyrkligt hänseende tillhörde Klöfsjö, öfverflyttats äfven i kommunalt hänseende och i jordeboken från Bergs till Klöfsjö socken och i följd deraf från Bergs till Rätans länsmansdistrikt.

Genom kungl. brefvet den 22 februari 1889 har det såsom särskild lägenhet Bergs socken och kommun tillhöriga fiskeriet Arånäset och Fläsjön från och med år 1890 i jordeboken öfverförts från Myssjö till Bergs socken och i följd häraf förlagts från Ovikens tingslag och länsmansdistrikt, Jemtlands vestra fögderi och vestra domsaga, till Bergs länsmansdistrikt och tingslag, Jemtlands södra fögderi och Herjeädalens domsaga.

Genom kungl. brefvet den 9 mars 1888 hafva de till Hackås socken, kommun och länsmansdistrikt, Jemtlands östra fögderi och domsaga samt Hackås och Näs tingslag hörande hemmanen Hara n:is 1 och 2, om tillsammans 1 mantal, öfverflyttats till Sunne socken, kommun, länsmansdistrikt och tingslag samt Jemtlands vestra fögderi och domsaga.

Genom kungl. brefvet den 8 februari 1889 har $\frac{1}{4}$ mantal Odensala n:o 3 utslutits ur jordeboken för Brunflo socken och i allo införlivats med Östersunds stad.

Enligt kungl. brefvet den 8 juni 1888 hafva byarne Flykälén och Hvitvattnet blifvit öfverflyttade från Hammerdals socken och tingslag till Laxsjö socken och Lits tingslag.

Vidare anmärkes, att enligt nådigt bref den 29 november 1889 skola hemmanen Trångsåsen 1 mantal, Stamåsen $\frac{1}{2}$, Sporr-sjönäs 1, Storhöjden 1, Stamssele $\frac{3}{4}$ samt Täxan $\frac{5}{12}$ mantal jemte en söder om Malmsjön belägen kronomark från och med 1891 års ingång i allo öfverflyttas från Vesternorrlands län till Ströms socken i Jemtlands län, äfvensom att genom nådiga brefvet den 15 mars 1890 hemmanen Hede $\frac{11}{18}$ mantal, Kroknäs $\frac{1}{6}$, Länstersjön $\frac{1}{3}$ och Turingen $1\frac{5}{9}$ mantal jemte Turinge krono-park från och med år 1891 i allo öfverflyttas från Jemtlands län och Rätans socken till Vesternorrlands län. Genom nådiga bref den 10 april 1890 har derjemte förordnats, att från och med 1891 års ingång Nyhems och Hotagens kapellförsamlingar skola bilda egna kommuner.

Till *praktiskt geologiska* undersökningar har Eders Kungl. Maj:t nådigst beviljat länet för åren 1883—1884 5,000 kronor, för åren 1885—1886 samma belopp samt för åren 1887—1888 äfven 5,000 kronor, eller sammanlagdt för dessa 6 år 15,000 kronor, samt anbefalt Chefen för Sveriges geologiska undersökning att verkställa dem. Som resultat häraf har år 1885 offentliggjorts ett häfte »Glaciala och petrografiska iakttagelser i Jemtlands län» af A. G. Högbom, om hvilket arbete chefen i företal säger, att »ehuru dessa iakttagelser ega öfvervägande vetenskapligt intresse, har det dock synts lämpligt offentliggöra dem i sammanhang med de praktiskt geologiska undersökningar, som framkallat dem». Vidare har år 1887 offentliggjorts ett häfte »Om malmförekomster i Jemtland och Herjedalen» af J. H. L. Vogt, Kristiania. I företalet till detta häfte säger författaren, att han hösten 1883 företog en resa på trenne veckor till de viktigaste malmförekomsterna inom vestra delen af Jemtland och Herjeädalen och att hans hufvuduppgift var att från såväl teoretiskt geologisk som praktiskt ekonomisk synpunkt lemna beskrifning öfver Gustafs och Carlbergs kopparverk (Huså), med dertill hörande grufvor — och innefattar häftet en rapport till Chefen för geologiska undersökningen öfver denna resa.

Dertill har år 1889 utkommit ett häfte, innehållande »Agromiskt geologiska studier i Jemtland» af J. Jönson, hvilka studier författaren säger sig hafva verkställt under några få veckor af somrarne 1886 och 1887 och hvilka upptaga tillsammans 6 sidor af häftet, då det öfriga utgöres af »Agromiskt växtfysiognomiska studier i Jemtland» af Ernst Henning, hvilka förut varit i tryck utgifna af författaren, och till hvilka han säger sig fått medel dels af Kungl. Vetenskapsakademien för en resa år 1887 och dels af såväl Kungl. Domänstyrelsen som Sveriges geologiska undersökning för resa år 1888. Dessa båda arbeten kunna väl hafva agromiskt och botaniskt intresse, men hafva litet eller intet att skaffa med praktiskt geologiska undersökningar.

Detta är allt, hvad som hittills erhållits för länet i utbyte för det frikostiga nådiga anslaget till praktiskt geologiska undersökningar. Ingen vägledning och upplysning om våra leror, våra mossar, våra kalkbildningar, våra tålgstensbrott, våra bergkristaller eller något dylikt, som för oss varit af praktiskt värde och hvarom jag ideligen anmodat chefen att låta undersöka och lemna upplysningar. — Det resultat, som af dessa anslag sålunda kommit länet till godo, har icke motsvarat de förväntningar, befolkningen hyst.

För belysning af de *klimatiska förhållandena* i länet under perioden må här anföras, att, enligt observationer vid meteoro-

logiska stationen i Östersund, medeltemperaturen der utgjort för år 1886 + 2·14°, år 1887 + 2·00°, år 1888 + 0·55°, år 1889 + 2·80° och år 1890 + 2·96° Celsius, eller för hela perioden i medeltal + 2·09°, hvaremot normala årstemperaturen för Östersund, enligt observationer för åren 1860—1890, är + 1·72°.

För de särskilda årstiderna har, då vintern antages börja med december, *medeltemperaturen i Östersund* varit:

	Vinter.	Vår.	Sommar.	Höst.	Medeltal.
År 1886.....	— 8·2	+ 1·7	+ 12·3	+ 4·2	+ 2·14
» 1887.....	— 6·1	+ 1·5	+ 11·4	+ 1·5	+ 2·00
» 1888.....	— 9·4	— 3·4	+ 11·6	+ 0·6	+ 0·55
» 1889.....	— 6·6	+ 1·6	+ 13·2	+ 3·8	+ 2·80
» 1890.....	— 4·4	+ 2·9	+ 11·6	+ 2·8	+ 2·96
Medeltal 1886—90	— 6·9	+ 0·9	+ 12·0	+ 2·6	+ 2·09
Normala.....	— 8·2	+ 0·2	+ 12·1	+ 2·6	+ 1·72.

Följande tabell angifver för några orter i länet *antalet frostdagar*:

	För hela året.			För sommaren (juni—augusti).		
	Högst.	Lägst.	Medeltal.	Högst.	Lägst.	Medeltal.
Huså.....	238	180	200	Huså.....	5	2 1/2
Östersund.....	243	178	205	Östersund.....	7	0
Ljungå.....	244	196	214	Ljungå.....	11	0
Sveg.....	247	213	226	Funäsdalen.....	24	5
				Hede.....	21	16
				Sveg.....	8	3

2. Invånare.

Länets folk mängd, som vid 1880 års utgång utgjorde 83,623 personer, har fortfarande ökat, så, att den utgjorde, enligt **tabell 1**: 95,320 invånare år 1886, 97,474 år 1887, 98,581 år 1888, 99,410 år 1889 och 100,455 år 1890, hvilket utvisar en ökning på 10 år af 16,832 personer, utgörande 20·1 %, emot 22·8 % under tioårsperioden 1876—1885.

Under femårsperioden har folkökningen uppgått till 7·9 %, mot 11·3 % förutgående femårsperiod. Rikets hela folk mängd har under samma tioårsperiod ökat med 4·8 % och under ifrågasvarande femårsperiod med 2·2 %.

Östersunds stad hade vid nedannämnda års utgång följande antal invånare: 2,880 år 1880, 4,745 år 1885, 4,951 år 1886, 5,096 år 1887, 5,233 år 1888, 5,267 år 1889 och 5,333 år 1890, hvilka siffror visa en tillökning af 85 % under tioårsperioden, emot 130 % för tiden 1876—1885. För nu ifrågasvarande femårsperiod är tillökningen 12·3 %, emot 64 % förutgående femårsperiod.

Häraf framgår, att såväl länet i sin helhet som staden tillhöra de i folk mängd mera framåt gående i vårt land och att ökningen varit störst under de år, som närmast föregingo och efterföljde jernvägens byggande och öppnande för trafik. Att folkökningen i Östersund under femårsperioden icke gått så raskt framåt som under närmast föregående, får äfven tillskrivas den omständigheten, att vid stadens gränser, men inom närliggande landskommuner, uppstått tvenne förstäder, dit en del af befolkningen utflyttat, för att komma i åtnjutande af de billigare kommunalavgifter, som dylika upprättade samhällen under de första åren erbjuda.

Nederbörden och antalet nederbördsdagar voro under femårsperioden i medeltal för nedannämnda ställen:

	Under året.		Under sommaren.	
	Nederbörd i mm.	Nederbördsdagar.	Nederbörd i mm.	Nederbördsdagar.
Huså.....	539·4	176	208·6	49
Östersund.....	472·9	186	200·8	51
Sveg.....	421·2	96	184·5	33.

Snövädersdagar voro högst 103 och minst 70 dagar under ett år i Östersund. I medeltal för Östersund 88, för Huså 79 och för Sveg 38 dagar, som snö föll.

Vid Östersund var marken på öppet fält öfvervägande täckt med snö under i medeltal 160 dagar årligen och i skogen under 173 dagar.

För jordbruk är klimatet ingalunda ogynnsamt, då man odlar sådana växter, som tillhöra denna breddgrad. Gräs och rotfrukter gifva oftast ymniga skördar och kornet, som är ortens hufvudsäde, fryser mera sällan bort, än hvad förhållandet är i långt sydligare delar af landet.

Rågen trivdes mycket väl och de orsaker, som ofta i sydligare orter skada detta säde — att marken icke är frusen under vintern och snön samt långa kalla vårar med bar mark — förekomma icke här.

Här bifogas i *tabell A* (sid. 4) uppgifter å länets indelning.

Angående *ut- och invandringen* bifogas *tabell B* (sid. 5), hvilken i detalj redogör för denna rörelse bland befolkningen. Af tabellen framgår, att ut- och invandringen för hela länet under hvar och ett af femårsperiodens år utgjort:

År.	Emigranter.	Immigranter.	Emigrantöfverskott.
1886.....	277	139	138
1887.....	329	86	243
1888.....	825	78	747
1889.....	749	106	643
1890.....	483	156	327
Summa	2,663	565	2,098.

Af de sålunda flyttande hafva varit:

	Män.	Qvinnor.	Barn.
Emigranter.....	1,105	814	744
Immigranter.....	249	223	93
Emigrantöfverskott.....	856	591	651.

Antalet *levande födde* och antalet *döde* hafva utgjort:

År.	Lefvande födde.	Döde.	Nativitetsöfverskott.
1886.....	3,274	1,426	1,848
1887.....	3,266	1,346	1,920
1888.....	3,304	1,499	1,805
1889.....	3,050	1,502	1,548
1890.....	3,201	1,597	1,604
Summa	16,095	7,370	8,725.

Sammanställes folkökningen med nativitetsöfverskottet och femårsperiod folkökningen till en början äfven berott på inflytt-
emigrationsöfverskottet, så visar sig, att äfven under denna ningar från andra rikets delar, men att under periodens sista år

Tab. A.

Jemtlands läns administrativa indelningar.

Socknar och pastorat. (Moderförsamlingars och pastorats namn kursiverade.)	Mantalskrifven folk mängd vid slutet af år		Folk mängdens		Kontrakt.	Tingslag.	Domsaga.	Länsmans- distrikt.	Fögderi.	Provinsial- läkaredistrikt.	Militärindelning. Rotar.				
	1885.	1890.	ök- ning. %	minsk- ning. %											
Ragunda	3,669	3,905	6.4	—	Östra	Ragunda	Östra	Ragunda	Östra	Ragunda	24 fältjägare.				
Hellejö	1,913	2,033	6.3	—				—			—	Fors	—	17 d:o	
Häsjö	1,106	1,228	11	—				—			—	—	—	17 d:o	
Fors	2,061	2,282	10.7	—				—			—	—	—	11 d:o	
Stugun	2,049	2,298	12.2	—				—			—	—	—	8 d:o	
Borgvattnet	676	749	10.8	—				—			—	—	—	4 d:o	
Refsund	1,803	1,988	10.2	—				—			—	Refsunds	—	25 d:o	
Nyhem	493	589	19.5	—				—			—	Bräcke	—	9 d:o	
Bodsjö	1,115	1,151	3.2	—				—			—	Refsunds	—	17 d:o	
Sundsö	1,529	1,673	9.4	—				—			—	Bräcke	—	9 d:o	
Bräcke	1,506	1,698	12.7	—	Norra	Hamnerdals	Norra	Hamnerdals	Norra	Ströms	20 hästjägare				
Brunflo	2,705	2,844	5.1	—							—	—	—	—	4 d:o
Marieby	515	535	3.9	—							—	—	—	—	18 d:o
Lockne	1,645	1,657	0.8	—							—	—	—	—	8 d:o
Näs	1,107	1,162	5	—							—	—	Hackås	—	10 fältjägare
Hackås	1,497	1,471	—	1.7							—	—	—	—	12 hästjägare
Lit	2,724	2,843	4.4	—							—	—	—	—	21 d:o
Kyrkås	418	487	4.5	—							—	—	Lits	—	4 d:o
Häggensås	1,932	2,039	5.4	—							—	—	—	—	5 d:o
Föllinge	2,698	2,094	—	11.5							—	—	—	—	17 fältjägare
Laxsjö	—	915	—	—	Norra	Hamnerdals	Norra	Hamnerdals	Norra	Ströms	16 d:o				
Hotagen	714	795	11.2	—							—	—	—	—	47 d:o
Hamnerdal	4,447	4,586	4	—							—	—	—	—	28 d:o
Ström	3,474	3,751	8	—							—	—	—	—	—
Alanäs	1,162	1,238	6.5	—							—	—	—	—	—
Frostviken	1,382	1,592	15.2	—							—	—	—	—	—
Rödön	1,617	1,658	2.5	—							—	—	—	—	16 hästjägare
Näskott	837	943	12.7	—							—	—	—	—	6 d:o
Åspås	1,125	1,151	2.3	—							—	—	—	—	9 d:o
Ås	1,175	1,197	2	—							—	—	—	—	12 d:o
Sunne	1,270	1,290	1.6	—	Östra	Sunne	Sunne	Sunne	Östersunds	13 d:o					
Frösön	1,511	1,794	18.7	—						—	—	—	—	6 fältjägare	
Norderön	274	266	—	2.9						—	—	—	—	16 d:o	
Hallen	1,360	1,437	5.7	—						—	—	—	—	6 hästjägare	
Marby	514	557	8.3	—						—	—	—	—	8 fältjägare	
Oviken	2,162	2,127	—	1.6						—	—	—	—	31 d:o	
Myssjö	1,109	1,194	7.6	—						—	—	—	—	9 d:o	
Undersåker	1,675	2,260	35	—						—	—	—	—	45 d:o	
Åre	2,216	2,280	2.9	—						—	—	—	—	25 d:o	
Kall	2,079	2,141	3	—						—	—	—	—	13 d:o	
Mörsill	770	825	7.1	—	Vestra	Undersåkers	Vestra	Undersåkers	Undersåkers	7 d:o					
Offerdal	3,564	3,876	8.7	—						—	—	—	—	9 d:o	
Alsen	2,056	2,338	13.7	—						—	—	—	—	21 hästjägare	
Mattmar	1,076	1,162	8	—						—	—	—	—	18 d:o	
Berg	3,092	2,704	—	5.4						—	—	—	—	7 d:o	
Åsarne	—	554	—	—						—	—	—	—	1 fältjägare	
Klöfsjö	1,082	1,070	—	1						—	—	—	—	36 d:o	
Rätan	1,698	1,861	9.6	—						—	—	—	—	5 d:o	
Sveg	1,669	1,756	5.1	—						—	—	—	—	12 d:o	
Linsell	833	872	4.7	—						—	—	—	—	—	
Elfros	730	775	10.3	—	Södra	Svegs	Södra	Svegs	Södra	Befriade från rotering					
Lillherdal	1,569	1,614	2.9	—						—	—	—	—	—	
Ytter-Hogdal	1,642	1,760	7.2	—						—	—	—	—	8 rotar af Helsinge regemente Befriad från rotering	
Öfver-Hogdal	311	310	—	—						—	—	—	—	—	
Hede	1,323	1,390	5	—						—	—	—	—	—	
Vemdalen	975	984	0.8	—						—	—	—	—	—	
Tennäs	1,011	1,105	9.3	—						—	—	—	—	—	
Storsjö kapell	456	478	4.8	—						—	—	—	—	—	
Ljusnedals bruks församling	262	249	—	5						—	—	—	—	—	
Östersunds stad	4,936	5,346	8.3	—						Östra	—	—	—	—	—

utflyttningen till andra orter inom landet varit större än motsvarande inflyttning, såsom närmare framgår af följande:

År.	Folkökning.	Inflyttnings- överskott.	Utflyttnings- överskott.
1886.....	2,229	519	—
1887.....	2,154	477	—
1888.....	1,107	49	—
1889.....	829	—	76
1890.....	1,045	—	232
Summa	7,364	1,045	308.

Till folkökningen har sålunda den egna befolkningen bidragit med 90 % och överskjutande inflyttningar med 10 %.

Lappbefolkningen inom länets distrikt utgjorde:

	Tennäs.	Undersåker.	Föllinge.	Frostviken.	Summa.
År 1870.....	169	195	154	253	771
• 1875.....	150	207	162	248	767
• 1880.....	144	218	164	273	799
• 1885.....	138	233	169	274	814
• 1886.....	141	233	173	270	817
• 1887.....	140	232	174	267	813
• 1888.....	139	231	172	271	813
• 1889.....	138	241	179	256	814
• 1890.....	131	248	196	250	825.

Nykterhet och ett anständigt uppträdande äro drag hos befolkningen, som fördelaktigt utmärka densamma, och ordningar, som vittna om motsatsen och som lika litet här som annorstädes kunna förekommas, begås till största delen af främlingar, som de lättade kommunikationerna och de höga arbetsprisen hitlocka. Så har äfven det gamla förtroendet, som här allmänt visade sig deruti, att ingen behöfde regla sin dörr, då han gick bort, fått vika för mera försigtighet, som främlingarne gjort nödig. En ström af länet genomstrykande folk, på färder till och ifrån Norge, har på senare tider blifvit permanent och, då en stor del af dessa är vagabonder, som hvarken söka eller önska arbete, utan lefva på det medlidande, deras uselhet, eller den fruktan, deras pockande uppträdande kan ingifva den bofasta befolkningen, så äro de en verklig landsplåga, till hvars hämmande äfven ett allvarligt användande af de korrektiv, som lösdrifvarestadgan medgifver, icke tyckes förslå.

Till hämmande af *lönkrögeri* använder Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande största delen af de polismedel, som ställas till disposition, men att utrota denna art af lagöfverträdelser blir svårare i samma mån, som lagstiftningen går i riktning att förminska tillfällen till laglig handel med alkoholhaltiga drycker.

Då i ett så vidsträckt län som detta försäljning i mindre parti af spirituosa icke är tillåten mera än på ett ställe (Östersund), så blir en naturlig följd, att den, som vill hafva sådana drycker i sitt hus, men har 12, 15 å 20 mil till närmaste plats, der försäljning är lagligen tillåten, lätt kan se sig föranlåten att vända sig till den, som drifver olaglig försäljning med dessa varor, och att på så sätt lönkrögaren blir en slags, af omständigheterna framkallad, välkommen mellanhand, och i följd deraf får ett medhåll af den laglydiga och nyktra delen af befolkningen, som han eljest icke skulle kunnat påräkna.

De föreningar, som kallas *goodtemplar*, äro de, som i välmening och till hvad de anse bereda nykterhetens befrämjande

vid alla tillfällen sätta sig emot inrättandet af lagliga försäljningsställen för både spirituosa och öl och på detta sätt blifva ofrivilliga befordrare af lönkrögeri.

Dessa nykterhetsföreningar, hvarom i förra femårsberättelsen äfven meddelades detaljerade uppgifter, hafva icke under femårsperioden haft den framgång hos befolkningen, som i deras första dagar kom dem till del. De gå tillbaka i inflytande och anseende och flere af deras så kallade loger synas vara på väg att urarta till sällskapsklubbar, der demonstrationer och resolutioner äro de enda tecken till arbete för nykterhetens befrämjande. En stor del af deras ledamöter består af kvinnor och äfven barn ingå till en del i antalet, hvarför äfven den numerära förminskningen af ledamöter, ehuru uppgående till ett tusental från tiden för förra femårsberättelsen, icke är ett exakt uttryck för rörelsens ställning då och nu. Det, som i främsta rummet beredd tillbakagången i denna rörelses anseende bland befolkningen, der den vid sitt första uppträdande emottogs med mycken välvilja äfven af dem, som icke delade åsigten om nyttan af totalförbud, torde vara den omständighet, att dessa sammanslutningar allt mer och mer låtit förleda sig till sektväsendets oarter. Det är icke heller utan, att åtskilliga tecken antyda, att dessa sammanslutningar låta begagna sig i politiskt syfte, och detta bidrager icke att stärka deras moraliska inflytande.

Ett annat slags föreningar till nykterhetens befrämjande, *blåbandsföreningar*, som uppträda utan ordensreglor och utan så stora anspråk, tyckas mera tilltalat allmänheten och synas gå framåt.

Vid 1890 års slut funnos i länet:

	Goodtemplarloger.		Blåbandsföreningar.	
	Föreningar.	Medlemmar.	Föreningar.	Medlemmar.
Norra fögderiet.....	39	1,888	4	131
Östra »	33	1,389	8	1,000
Vestra »	44	2,352	5	624
Södra »	29	1,099	3	110
Östersund.....	6	438	1	150
Summa	151	7,166	21	2,015.

År 1885 var antalet goodtemplarloger 149 och antalet af dessas medlemmar 8,150.

I de *skismatiska religionsrörelserna* har under femårsperioden ingenting förekommit, som kan vara af anmärkningsvärdt intresse. Det enda, man trott sig kunna framhålla i de till Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande ingångna berättelser, är, att dessa rörelser under perioden icke vunnit terräng, och man har ansett sig kunna konstatera, att baptismen, som är den mest spridda af dessa sekter här i länet, är på återgång, så att det inflytande, denna rörelse sedan länge egt, har förlorat i betydelse.

Den religiösa förening, som kallar sig frälsningsarmén, har gjort åtskilliga försök att här få fast fot, men tyckes icke hafva lyckats. Den känsla för anständighet och värdighet, som karakteriserar befolkningen, finner sig icke tilltalad af, att allvarliga ting behandlas under så bullersamma och ovanliga former som hos denna sekt.

Om således de skismatiska rörelserna icke gått framåt, utan väl tillbaka, så torde dock vara tvifvelaktigt, om statskyrkan vunnit, hvad hennes motståndare förlorat. Den allmänna klagan hos presterna öfver tilltagande religiös indifferentism och deraf följande mindre kyrkbesök m. m. gäller nog icke endast

inom den evangelisk-lutherska kyrkan, utan gör sig väl och gällande inom de andra religionssamfundet, och i detta förhållande torde en inträdande likgiltighet för separatismens lokalkelser kanske rättast böra sökas.

Civila äktenskap äro ingångna till följande antal:

	År 1886.	År 1887.	År 1888.	År 1889.	År 1890.
Östra fögderiet.....	4	1	4	1	2
Vestra »	4	4	1	3	1
Norra »	1	2	1	2	—
Södra »	1	1	1	—	—
Östersund	—	6	3	3	1
Summa 10	14	10	9	4	

eller tillsammans 47, hvaraf 13 i Östersund och 34 på landet.

Sockenbibliotek finnas inrättade i ett tjugotal socknar.

Tidningsprenumeration är mycket allmän och tilltager i omfång, då befolkningen är besjälad af en stark läslust och har mycket sinne för meningsbyte i allmänna angelägenheter.

Sjukligheten bland människor och djur är i allmänhet icke stor, i följd af det rena och friska klimatet, men har under perioden måhända varit större bland människor, än förr varit fallet. De allmännast förekommande sjukdomar bland äldre hafva varit influensa och åkommor i andedrägtsorganen samt tarm- och lungsjukdomar, och för barn difteri, kikhosta och skarlakansfeber.

Bland djur hafva inga smittosamma sjukdomar påkallat några särskilda åtgärder.

Befolkningen har för helsovården att tillgå 12 läkare, 8 veterinärer, 52 barnmorskor samt 9 apotek och medikamentsförråd.

Om *seder och bruk* bland befolkningen är ingenting att tillägga, till hvad berättelsen för åren 1881—1885 innehåller. De gamla bruken i såväl lefnadssätt som klädedrägt försvinna hastigt och likheten såväl emellan befolkningen här och å andra orter som emellan de olika samhällsklasserna gör allt större framsteg. En olikhet skulle man dock kunna finna deruti, att den kroppsarbetande befolkningen här har dyrare lefnadsvanor, såväl beträffande kläder som beträffande andra lefnadsbehof, än hvad fallet är äfven i landets större städer.

Skarpskytteföreningar saknas och några förut existerande *skyttegillen* hafva vid periodens utgång upphört.

Lappbefolkningen har under denna tid börjat lefva efter *den år 1886 utfärdade lag*, hvilken här trädde i kraft med den 1 januari 1889. Verkningarna af lagen hafva icke varit sådana, som med densamma afsetts, och den oenighet emellan lappen och den bofaste, som varit en följd af densamma, kommer säkerligen att i tidernas längd blifva ödesdiger för lappen och hans näring, om icke lagstiftningen ändras. Hufvuddraget i den nya lagen och som ansågs framför allt böra bidra till lappens och renskötselns framgång, är den bestämmelse, som gifver lappen en viss grad af disposition öfver sin bofaste grannes egendom. Det var icke svårt för dem, som kände de förhållanden, för hvilka det lagstiftades, att förutse, det den ifrågavarande bestämmelsen skulle här i länet leda till oändliga strider och till sina följder blifva allt annat än fördelaktigt för dem, den åsyftade att gagna.

Också afstyrktes lagen för detta län af såväl Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande som af länets samtliga riksdagsmän

och af de allra flesta af de ortmyndigheter, som fingo tillfälle yttra sig, och erfarenheten har nu visat, huru rätt dessa hade i sina betänkligheter.

Otvifvelaktigt är, att lappen behöfver för renskötseln vintertiden tillgång till lågländtare trakter och till skog, och han har därför, sedan urminnes tider, vid vinterns annalkande kommit med sin renhjord ned från fjället och tagit sitt vinterviste i skogar, tillhörande de fjällen angränsande hemmanen. Dessa vandringar hafva många lappar haft för vana att utsträcka långt mera än nödigt och man får sålunda årligen se lappar med renhjordar från Frostvikens fjäll i nordligaste Jemtland stryka igenom södra Ångermanlands odlade bygd, för att hålla till, längre eller kortare tider under vintern, i närheten af städerna Hernösand och Sundsvall, men sådana långa utflygter hafva icke sitt skäl i något renskötselns behof af betesmark, utan i önskan att med stadsbefolkningen göra affärer. Detta allt gjorde emellertid ingen eller ringa skada, då lappen ännu icke hade laglig rätt till hemmansegarens mark, och lappen uppträdde då fogligt, höll ordning på sin hjord, sökte undvika göra skada och betalade godvilligt de vanligen billiga fordringar, den bofaste stälde på honom. Detta goda förhållande förändrades genom den bestämmelse i 1886 års lag, som under vissa vilkor gaf lappen rätt till hemmansegarens egendom. Lappen uppträdde nu öfvermodigt och gaf ingen synnerlig akt på den skada, hans djur förorsakade på bondens höstackar, och dessa skador tilltogo i omfång och värde, allt efter som lappen lärde känna de svårigheter, bonden hade att efter lagens anvisning bereda sig ersättning, äfven der skadan påtagligen tillkommit genom renvaktarnes vårdslöshet.

Att, sedan osämjan väl kommit till stånd, de bofaste å sin sida, dels af hämnd och dels för att blifva af med sin besvärliga gäst, bereda lappen månet obehag och förluster, ligger i sakens natur, och om dessa misshälligheter icke annat än undantagsvis tagit form af våld, så ökas dock årligen ovänskapen och, hvad som nu är ett undantag, kan lätt nog bli regel och laglöshet och näfrätt blifva förherskande, när lagen visar sig oduglig och kraftlös. Den lag, som utfärdades år 1886, är nemligen i åtskilliga hänseenden icke användbar på i detta län rådande förhållanden och dess bestämmelser äro i vissa delar omöjliga att tillämpa. När dertill kommer, att hörnstenen i de lapparne beviljade nya fördelar, eller att deras dispositionsrätt öfver de skattlagda hemmanens egor skulle vara beroende af, att de öfver gammal sedvana hittills hafva besökt, dessa egor, är underkastad så olika tolkning, att ingen på förhand kan säga, hvad som härvidlag är rätt, så kan lagen icke ens i detta, dess hufvudsyfte, anses fylla sin uppgift. Å andra sidan äro villkoren för utkräfvande af ersättning för af renar liden skada sådana, att de i de flesta fall göra denna rättighet alldeles värdelös.

Att nu gällande lapplag af år 1886 utbytes mot andra efter länets förhållanden bättre lämpade stadgar, är alltså en nödvändighet, som Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande redan ofta underdånigst framhållit, och, då detta skrives, är förslag till ny lag af Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande uppgjordt och beroende på Eders Kungl. Maj:ts nädiga pröfning.

Oafsedt de olägenheter, som vållats af skäl, som ofvan anförts, ha förhållandena inom den nomadiserande befolkningen föga förändrats och freden och sämjan lapparne sins emellan är fortfarande god.

Dock skulle man kunna anmärka, att det redan i föregående berättelser omnämnda förminskande i antalet renskötande lappar och förökande af antalet i bygden boende fortfarande eger rum; och lärar, enligt lappfogdens rapporter, af det till 825 vid 1890 års utgång beräknade antalet lappar inom länet endast 452, qvinnor och barn inräknade, finnas på fjällen och egna sig åt renskötsel, och detta oaktadt renarnes antal på de sista åren betydligt tilltagit, dels såsom följd af 1886 års lag i allmänhet och dels i följd af det antal renar, hvarmed de bofaste renegarne, i skydd af de nya lagbestämmelserna, ökat sitt intressentskap i renskötseln. Någon egentlig ökning i fattiglapparnes antal har icke egt rum, men anspråken på hjälp af statsanslaget för fattige lappar stiga och göra arbetet för de komitéer, som hafva utdelningen om hand, allt mera mödosamt och otacksamt, stälda som de äro emellan Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes föreskrifter om hushållning och de hjälpsökandes skildringar af sin nöd.

Skolundervisningen för lappbarnen föregår under de spädare åren i fjällen af ambulatoriska lärare, hvaraf staten aflönar tvenne s. k. kateketer. Vid 13 å 14 års ålder intagas barnen antingen å barnhemmen vid Änge i Undersåker eller Hillsand i Ström, der de vistas omkring två år och blifva konfirmerade, eller också inackorderas de under nattvardsläsningen i den kyrkoby, der lapp-presten bor. Många ungdomar återvända aldrig till fjällen efter sådan flerårig vistelse i bygden.

Flyttningar till Norge vissa årstider förekomma endast af lapparne på Skjackerfjället, tillhörande Kalls lappby, samt af Hotagslappar, som delvis vistas vintertiden i Norge, hvarjemte lapparne i Idre lappby invid riksgränsen alla tider på året ströfva på ömse sidor om denna. Norska lappar gå ingenstädes öfver gränsen in i Sverige och hafva aldrig haft detta för vana, och de enda tillfällen, då man får se norska lappar på denna sidan, är, då de söka efter förlorade renar, när hundar eller vargar skingrat deras hjordar.

Renarnes antal inom länet är för närvarande mera än vanligt svårt att bestämma, enär det sjelfsväld inrotat sig hos lapparne att hafva otama och omärkta renar, hvilka under vintrar och vårar i tusental ströfva omkring i Herjeådalen i fullkomlig frihet, men lappfogden beräknar ökniugen under de

senare åren till 15- å 20,000; och då under en följd af år man trott sig vara sanningen temligen nära, då man beräknat hela renstocken inom länet till omkring 50,000 djur, så skulle den vid 1890 års utgång vara emellan 60- och 70,000.

Af renegande lappar är det

7 som ega öfver	1,000 renar
12 „ „ „	500 „
25 „ „ „	200 „
27 „ „ „	100 „
44 „ „ „	50 „
37 „ „ „	25 „
23 „ „ „	10 „
100 „ „ „	10 „

För en familj å 5 å 6 personer behöfves för att existera på renskötsel 200 å 250 renar.

De *inköp af mark* för utvidgning af renbetesfjällen, som egt rum under femårsperioden, hafva medtagit 179,800 kronor, åstadkomna genom försäljning af öfvermogen skog från lappfjällen, och har för denna summa säkerligen förvärfvats öfver 100,000 hektar, ehuru af skäl, som ofvan anförts, någon bestämd arealuppgift icke kan lemnas. Derjemte har Eders Kungl. Maj:ts genom nådiga brefvet den 31 december 1888 tillåtit, att Särna norra kronopark, belägen intill Rutfjället i Herjeådalen, får användas till renbete för lappar i Jemtlands län, och har Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande dit öfverflyttat från Tennäs lappby ett antal familjer med tillhoppa 3,200 renar att bilda en särskild by, under namn af Idre lappby. Dessa lappar, ehuru sålunda egande tillhåll inom Kopparbergs län, anses tillhöra detta läns lappar och administreras härifrån.

Lappfogden, som nu under en femårsperiod fungerat, har visat sig vara en aldeles oumbärlig tjänsteman, om någon reda och ordning skall kunna upprätthållas i fjällen och de trakter, lapparne besöka. Hans uppgift är ingalunda lätt såsom medlare emellan fiendliga intressen och ofta orimliga fordringar från ömse håll, men det kan med säkerhet antagas, att utan hans medlare-roll skulle förhållandet emellan de båda raserne vara vida sämre, än det är.

3. Näringar.

A) **Jordbruk.** Jordbruket har väl under perioden gått framåt, men arbetar under *svåra och ogynsamma omständigheter*.

Icke såsom om klimatet och jordmänen skulle utgöra hinder för ett äfven högt drivvet jordbruk; tvärtom äro båda ytterst gynsamma för odling af de växter, som trivas under denna breddgrad, och företrädesvis för foderväxter. Jordbrukets fiende, och som håller denna näring nere, är skogsafverkningen. Först och främst tager afverkningen jordbrukaren sjelf för mycket i anspråk, då han lockas af den dermed förenade kontanta inkomsten att tillbringa vintern i skogen, att köra för lega åt andra och vända sin häg från jordbruket. Fourage och gödsel stanna i skogen och ett orimligt antal hästar hålles på de gårdar, hvilkas egare företrädesvis egna sig åt skogskörslor, till skada för jorden, som icke får gödseln, och för ladugårdsskötseln, der djurens antal måste inskränkas i samma mån, som hästarne äro

många. Efter en af länsmännen, hvar inom sitt distrikt, verkställd beräkning, skulle under den afverkningsperiod, som började i december 1890, åtgått till utkörning ur skogarne omkring 200,000 hästdagsverken, hvarvid dock är att märka, att afverkningen i följd af öfverenskommelse emellan exportörerna, den vintern bedrefs i mindre skala än vanligt. Hästantalet inom länet har dock nedgått sedan förra femårsperioden, men i hvad mån omsorgen om en utvecklad ladugårdsskötsel eller de dåliga foderåren, hvarom jag skall yttra mig vidare längre ned, varit orsaken härtill, är svårt att afgöra. Antagligen har foderbristen haft största inflytandet.

Det andra och viktigaste hindret, skogsafverkningen lägger i vägen för ett intensivt jordbruk, är den af skogsarbetet föranledda stegring i dagsverksprisen, som jordbruket omöjligen kan godtgöra. Under 2.75 å 3 kronor fås sällan ett manedagsverke

under sommaren och en qvinna betingar sig under samma tid 1:50 kronor och ofta mera.

Dertill kommer det sjelfsvåld och den motvilja för arbeten af så ihärdig natur som jordbruksarbetet, som vanan vid det friare och mera omvexlande skogs- och flottningsarbetet alstrar hos de dermed sysselsatte. Den behållning, som en arbetare kan medföra från arbetet i skogen, är ofta sådan, att han icke har direkt behof af att arbeta under de sommarmånader, som ligga emellan skogsarbetets avslutande på våren och början igen på hösten, hvarför han kan sätta högt pris på sin kraft eller också afstå från det honom föga tilltalande arbetet vid jorden.

Försök hafva gjorts att antaga främlingar, men utan framgång, ty efter kort tid äro dessa inne i situationen och blifva då, i följd af mindre fredlig natur och större energi, mycket svårare att handskas med än med de här födde.

Man har äfven som en orsak till jordbrukets jembförelsevis långsamma framgång velat framhålla det kända förhållande, att befolkningen icke skulle vara nog hushållsaktig, då nöden icke tvingar, och att därför en näring sådan som jordbruket, hvars framgång hänger på det noggrannaste tillvaratagande af äfven det minsta, icke skulle rätt lämpa sig efter befolkningens natur. En ovedersäglig sanning är också, att småförtjenster, som af en småländig eller en vestgöte skulle med begärlighet eftersträvas, här mindre aktas. Man ser detta tydligast i det förhållande, att barnen föga tillhållas att i sin mån vid lämplig ålder bidraga till inkomsterna för familjen, hvadan det t. ex., ehuru bär i skogarne finnas till öfverflöd, icke alltid är lätt för hushållen att deraf få sitt behof och aldrig utan ett pris, hvartill i de sydligare orterna icke gifves motstycke. Aldrig ser man heller vid jernvägsstationer eller andra platser, der tillfälle till afsättning kan förväntas, såsom i andra orter, bär utbudas af barn för att derigenom skaffa en liten nödig biförtjenst åt ett föräldrahem, som ofta är väl i behof deraf. Att de äldre handla på samma sätt, är gifvet, och det lärer nog icke höra till sällsyntheterna, att en karl gör ingenting, hellre än han företager sig ett arbete, der han tycker förtjensten är ringa. Men detta allt oaktadt ligger dock förnämsta orsaken till ett mindre drifvet jordbruk i skogsdriften, som gör möjligt att försumma den mödosammare näringskälla, som ligger i jordens vård. Förhållandet torde icke ställa sig särdeles annorlunda under den nu lefvande generationen af jordbrukare, men på en generation, uppväxt under andra förutsättningar än de, som funnos under den helt nyligen försvunna tid, då länet var ett isoleradt land, hvars inbyggare icke åtkommas af eller kände till andra förhållanden än dem, som herskade i deras afskilda bygd, kan man ställa förhoppningar, som troligen icke jäfvas. Befolkningens ovanliga intelligens tager nog ut sin rätt och den nya generationen kommer nog att inse, att nya omständigheter fordra andra medel för att tillgodogöras, än som räckte till för de gamle.

Ett förhållande, som bådar godt, är den synnerliga popularitet hos befolkningen, som den här inrättade *landtmannaskolan* vunnit. Der undervisas bondsöner i jordbrukets teori och i allt, som om vintrar kan inhemtas i landtmannens yrke. Hit sända länets mest framstående jordbrukare sina söner och det utmärkta uppförande, det intresse och den flit, som eleverne utan undantag visat under deras vistelse vid skolan, göra dessa kurser till för jordbrukets framtid viktiga faktorer. Föreståndaren, som på ett lyckligt sätt förstått att leda undervisningen samt väcka och

upplifva hågen för moderneringen, besöker ofta på elevernes begäran, sedan de lemnat skolan, deras hem och meddelar der praktiska råd och undervisning, och detta jemte skriftliga förfrågningar och många bevis på lärjungarnes förtroende och tacksamhet, som föreståndaren ofta får emottaga, visar, att de frön till kunskap och intresse för jordbruket, som vid skolan utsåts, fallit i god jord. Skolan har fortgått sedan den 1 november 1884, de första åren med anslag från 6:te hufvudtitelns besparingar och sedan med af Riksdagen beviljad sådant samt, förutom anslag till åtskilliga organisationskostnader, ett årligt anslag af Landstinget af 1,800 kronor; och hafva under denna tid utexaminerats omkring 120 söner af bönder, sjelfve blifvande jordegare och kommunalmän.

En svår fiende hafva vissa illa belägna hemmansjordbruk att strida emot och det är den ofta förekommande *frostländighet*, hvaraf vissa trakter äro besvärade. Denna orsak har också vållat, att, der en bys egor stöta intill ett större vatten, mau utan undantag får se byns odlade jord belägen utmed sjöns stränder, der den ur vattnet strålande värmen håller temperaturen jemnare och hindrar de hastiga temperaturfall, som gifva upphof åt för den växande grödan ödesdigra frostnätter. Detta förhållande har medfört en omständighet, som för de norrländska länen är egendomlig, nemligen de besynnerliga figurer, som laga skiften måste gifva de olika lotterne. Ingen vill flytta ut och olikheten emellan ett stycke odlad jord, som bär skördar, som mogna, och ett stycke oupptagen mark i skogen, som icke utan långa förberedelser och dyrbara utdikningar, som det skulle kräfvå flere generationer att förmå verkställa, kan gifva afkastning, är sådan, att ingen gradering eller utflyttningshjälp förmår utjemna skifteslotters värde, om den ena bildas af den gamla odlade jorden och den andra utstakas i vildmarken. Derfor har vid skiftesläggningen i regeln hvarje lott fått sin del i hemjorden, hvaraf blifvit en följd, att skiftena ofta få en orimligt långsträckt form och utgå radielt från den gamla odlade åkern som medelpunkt. Många olägenheter äro härmed för all framtid förenade, men det har svårligen kunnat undvikas. I samma mån emellertid, som odlingen fortgår och afägsnar sig från sjöstranden eller den trakt, som sedan gammalt gjorts odlingsbar, få skördarne olägenhet af mossar och annan outdikad mark, i hvars granskap den nya åkerjorden kommit, och frostnätter göra skördarne osäkra. Det är för torrläggning af dylika frostförande marker, som intresset på senare tider lifligt vaknat här i länet, och Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande gör allt sitt till att befordra sådana arbetsföretag och styrkes mer och mer i dessa sträfvanden genom de lyckliga resultat, som år efter annat visa sig af förståndigt och planmässigt utförda arbeten i denna väg.

Statsanslag utan återbetalningsskyldighet för arbeten till frostländighetens minskande har under femårsperioden beviljats till belopp af: 46,410 kronor år 1886, 21,360 år 1887, 59,960 år 1888, 23,190 år 1889 och 44,600 år 1890 och derjemte ett lån ur odlingsfonden å 1,410 kronor, eller tillsammans 196,930 kronor; och kan det antagas, att, med dessa anslag inberäknade, omkring 600,000 kronor under de fem åren användts till frostminskningsarbeten här i länet och att därför erhållits direkt i förbättrad och ny vunnit odlingsbar mark omkring 8,000 hektar, förutom det gagn åt vidsträcktare områden, en sådan verklig klimatförbättring som bortskaffande för alltid af en frostspidande köldbäddare och köldalstrare måste medföra. Intresset är också

fortfarande lika starkt och planer och kostnadsförslag äro uppgjorda till många nya företag, som vänta på statsanslag.

Skördarnes beskaffenhet inhemtas af följande transsumt af Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes skördeuppgifter.

År 1886: Året har varit ett gynnsamt år och sädesgrödan fullt tillräcklig för befolkningen.

År 1887: Skörden af råg, korn och hafre har utfallit medelmåttig, dock torde, till följd af den ovanligt korta och blåsiga sommaren, säden på åtskilliga trakter ej hafva vunnit full mognad. Potatis har lemnat god skörd, men höskörden utfallit under medelmåttan, hvaremot tillgången på halm varit god.

År 1888: Årets skördeförhållanden jemförda med fjolårets göra sannolikt, att närmare 200,000 tunnor blifva den brist, som måste från främmande ort införas, och detta, äfven då behörigt afseende fästes å jemtlandens förmåga af inskränkning, då nöden tvingar. En ljusglimt i resultatet af årets skörd är dock, att, i följd af den jemförelsevis stora kvantiteten såsom foder bergad omogen säd, fodertillgången icke blir så otillräcklig, som af höskördens knapphet varit att befara; och sedan, med begagnande af nådigst beviljade fraktlindring af kreatur från de foderfattigare delarne af länet med jernväg utförts denna höst 931 hästar och 2,290 nötkreatur, hoppas Konungens Befallningshafvande, att någon foderbrist icke skall vara att befara för dem, som ordentligt beräkna sina tillgångar och följa uppgjord utfodringsplan. Potatisskörden har utfallit någorlunda tillfredsställande och särskildt berömmes från skilda håll potatisens beskaffenhet.

År 1889: Det allmänna omdöme om skörden, hvartill dessa jemte i öfrigt kända förhållanden gifva anledning, är, att afkastningen af såväl råg och korn som ärter och hafre är god; och hafva de två senare sädesslagen vunnit mer än vanlig mognad. Potatisskörden är till beloppet rik och till beskaffenheten utmärkt. Afkastningen af hö och halm torde kunna anses medelmåttig, ehuru ojemn.

År 1890: Sädesskörden medelmåttig. Höskörden ymnig. Halmafkastningen riklig. Potatisskörden knappt medelmåttig.

Det ovanliga har inträffat, att tvenne år å rad gifvit dålig foderskörd, hvilket nedsatt jordegendomens afkastning på ett

känbart sätt, tvingat till reduktion af kreatursstammen och gjort afbrott i upprättande af nya mejerier och bildande af mjölkleveransbolag. Denna tillbakagång har ännu vid periodens slut icke hunnit botas. De nedlagda mejerierna äro visserligen upptagna igen eller ersatta af andra, men de olika husdjuren hafva icke hunnit upp i samma antal som före de båda foderbriståren 1887 och 1888.

Sädesodlingen har knappast ökat, utan den areal nyvunnen odlingsjord, som tillkommit, har mest bidragit till ökad foderodling, så att länet behöfver och torde allt fortfarande komma att behöfva betydande import af brödsäd, till storlek varierande, allt efter bättre eller sämre egna skördar. Om det antages, att 300,000 tunnor säd är länets årsbehof, så kan man kalla ett godt år, då endast 100,000 tunnor behöfva införas, och ett svagt sädesår, då det behöfves 200,000.

Trädgårdsskötseln visar en tendens att gå framåt, och det blir allt mer och mer vanligt att få se boningshusen omgifna af täppor med träd och buskar, i stället för den gamla regeln i skogsbygden, att boningshusen skulle på vidsträckt område vara befriade från allt granskap af trädvegetation. Länsträdgårdsmästare finnes anställd af Hushållningssällskapet och är flitigt anlitad.

Nedanstående tabeller C och D redogöra för markegångspris och arbetslöner.

Tab. C. Markegångs- och handelspris åren 1886—1890, i kronor.

År.	Markegångspris litt. A (för 1 hektoliter).					Handelspris (för 1 hektoliter).				
	Råg.		Korn.		Ärter.	Råg.		Korn.		Ärter.
	Jemt-land.	Herjedalen.	Jemt-land.	Herjedalen.	Jemt-land.	Jemt-land.	Herjedalen.	Jemt-land.	Herjedalen.	Jemt-land.
1886...	6:88	7:60	5:73	5:70	6:88	8:40	10:69	6:97	9:38	8:09
1887...	6:69	7:60	5:50	5:22	6:65	8:40	10:11	7:10	9:38	8:28
1888...	7:22	5:70	6:11	5:22	Saknas	8:96	10:92	7:98	9:62	9:51
1889...	8:00	7:00	7:00	6:00	7:75	9:62	11:01	8:44	10:00	9:68
1890...	8:00	7:00	7:00	5:00	7:50	9:66	11:23	8:50	9:30	9:96

Tab. D.

Arbetslöner åren 1886—1890, i kronor.

År.	Vanlig årslön i husbondens kost		Värdet af stat och lön		Sommardagsverkspris ¹⁾		Vinterdagsverkspris ¹⁾		
	för dräng.	för piga.	för dräng.	för piga.	för man.	för qvinna.	för man.	för qvinna.	
1886	Jemtlands län	220—200	95—80	450—420	280—250	2:33—1:30	1:49—0:78	2:01—0:92	1:09—0:56
	Medeltal för hela riket	143	67	357	202	1:54	0:87	0:98	0:58
1887	Jemtlands län	225—200	95—80	485—425	285—250	2:33—1:35	1:48—0:77	2:00—0:91	1:08—0:56
	Medeltal för hela riket	140	64	346	202	1:48	0:87	0:99	0:59
1888	Jemtlands län	220—205	100—80	480—420	290—250	2:76—1:54	1:46—0:75	1:98—0:91	1:08—0:56
	Medeltal för hela riket	146	69	363	205	1:53	0:89	1:01	0:58
1889	Jemtlands län	215—200	95—80	475—420	285—250	2:74—1:33	1:47—0:77	1:97—0:91	1:06—0:56
	Medeltal för hela riket	152	70	376	216	1:61	0:92	1:06	0:62
1890	Jemtlands län	210—200	90—80	465—425	280—250	2:75—1:32	1:42—0:76	1:95—0:89	1:06—0:56
	Medeltal för hela riket	164	76	389	219	1:72	0:98	1:16	0:67

¹⁾ De för länet angifna dagsverkspris äro de högsta och de lägsta sådana, som under året betalats.

B) **Kreatursskötsel.** För denna näring finnas här i länet betingelser, som stå högt öfver, hvad som kan erbjudas i de rikaste och i klimatiskt hänseende lyckligast lottade kulturländer.

Jordmän och klimat tillsammans bilda en grund för gräsodling, som icke kan öfverträffas, och detta icke blott i kvantitativt hänseende, utan äfven, och kanske förnämligast, beträffande kvaliteten.

Foderväxternas egenskap att gifva fet mjölk tilltager med höjden öfver hafvet och vid Huså mejeriskola har, då kreaturen varit vid fäbodvallen om sommaren, det erhållits 1 skålpund smör af 3 kannor och 20 tum mjölk, ett resultat hvartill ingen slags fodring i andra orter, inne eller ute, lyckas komma.

Här finnes således af naturen anvisadt, hvilken art af hushållning befolkningen bör vinnlägga sig om, och öfvertygelsen härom vinner mer och mer insteg. Men äfven för denna särskilda gren af jordbruksekonomiens utveckling står skogsafverkningen som ett hinder genom det intresse, skogskörsorna fått för hemmansegaren, genom det foder, som stannar i skogen, genom den ökade hästhållning, skogsdrifningen betingar, och genom fördyndet af arbetskraften, som hindrar de för erhållande af ökade slätterlägenheter och betesmarker nödiga röjnings- och dikningsarbeten.

Det ofvan omförmälda, här i länet ovanliga, af två svaga foderår efter hvarandra har nedsatt *husdjursstocken* betydligt och af bifogade *tabell E* synes, att stammen af kor och ungnöt är nära 3,000 mindre i antal år 1890 än år 1885; likaså hafva får och getter minskats, hvaremot svinstammen ökats, detta senare en följd af mejerihandteringens utveckling.

De dåliga foderåren nödgade till försäljning i rätt stor skala af djur. Sålunda såldes och fördes ur länet endast år 1888 på hösten 931 hästar och 2,290 nötkreatur. Men den långsamhet, hvarmed återställandet pågår, antyder äfven, att den lärdom om nödvändigheten af bättre skötsel och utfodring i ladugårdarne, som mejerierna fört med sig, gör, att man föder sina djur bättre och gifver efter på antalet.

Hushållningssällskapet har sin uppmärksamhet ständigt rigtad på uppmuntrande af en förbättrad kreatursskötsel och har infört *premiering af nötkreatur* i enlighet med det s. k. Skaraborgssystemet. Länet är för detta ändamål indelat i tvenne premieringsdistrikt, så att nämnden återkommer hvartannat år till samma ställe igen. Allmänheten är mycket intresserad af dessa täflingar, kreatur föras i mängd inför premieringsnämnden och Hushållningssällskapet anslår frikostigt medel, så att allt synes vara bra.

Den nötkreatursras, som bäst passar för länets förhållanden, är den s. k. *fjällrasen*, hvilken något varierar i olika orter. Så äro herjeådalskorna och jemtlandskorna icke alldeles lika, hvarken i kroppsbyggnad eller till den rådande färgen, och i länets nordligaste delar, Frostvikens socken, der i följd af lokala förhållanden och brist på kommunikationer ingen gemenskap i kreatursbyte med det öfriga Jemtland kan ega rum, men samfärdseln med Norge är liflig, äro kreaturen af en helt annan typ, något större och mycket påminnande om sin förwandskap med den vackra nordanfjeldska boskapen i Norge. Alla dessa något varierande typer, hvilka man med ett gemensamt namn kallar *fjällrasen*, hafva dock sina utmärkande egenskaper gemensamma, *hårdiga, lättfödda* och gifvande i förhållande till storlek och

foderförbrukning en god afkastning af ovanligt fet mjölk. Detta senare härleder sig visserligen till en del af fodrets beskaffenhet, men kor af denna ras, som sålts nedåt landet, hafva der bibehållit sin egenskap att lemna fet mjölk, hvaraf synes framgå, att egenskapen är ärftlig.

En anmärkning kan med skäl göras mot rasen och det är dess ringa kroppsvigt, hvarigenom produktionen af kött icke låter sig med fördel göra, men då mjölkproduktion för närvarande är länets behof, så är rasen här passande och, om en kommande tid medför andra behof, så får det tillhöra de då lefvande att tillgodose dessa.

För att hålla rasen ren och utveckla dess bästa egenskaper har Hushållningssällskapet funnit angeläget söka tillgodose behofvet af tjurar, som ega förmåga att fortplanta, hvad som är för rasen utmärkande. Stamtjurar antagas därför af premieringsnämnderna bland de bästa uppvissade och Hushållningssällskapet betalar egaren 100 kronor om året och inlöser betäckningssedlar för godkända kor, som varit hos tjuren.

Allt bådär sålunda godt för kreatursskötselns framtid och deruti ligger ett mäktigt löfte för befolkningens bergning och välstånd.

Tab. E. Antal kreatur åren 1885 och 1890.

Tingslag.	År.	Hästar.	Oxar och tjurar.	Kor och ungnöt.	Får.	Getter.	Svin.
Ragunda	1885	1,257	182	4,109	5,106	3,250	851
	1890	1,561	56	5,097	6,145	4,140	857
Refsunds	1885	1,111	123	3,601	5,285	1,771	627
	1890	934	29	2,965	3,595	853	640
Brunflo	1885	792	64	2,190	3,280	666	329
	1890	815	55	2,993	3,885	400	620
Lita	1885	2,325	172	5,604	6,660	5,448	437
	1890	2,029	35	5,070	5,786	4,822	812
Hammerdals	1885	2,679	374	8,453	12,877	8,160	780
	1890	1,899	39	5,965	8,784	5,749	784
Sunne	1885	584	78	1,877	1,564	50	438
	1890	486	32	1,755	1,420	65	420
Hallens	1885	501	56	1,620	1,585	978	259
	1890	415	23	1,502	1,550	965	250
Bergs	1885	792	160	4,213	4,050	1,680	367
	1890	801	35	3,801	3,450	800	490
Ovikens	1885	718	89	2,831	2,598	272	368
	1890	625	43	2,555	2,560	270	340
Hackås och Näs	1885	476	21	1,768	1,950	130	355
	1890	430	15	1,575	1,330	100	360
Undersåkers	1885	662	124	3,607	3,058	2,450	265
	1890	834	41	4,200	5,005	3,705	370
Offerdals	1885	1,260	123	4,413	4,925	5,150	702
	1890	1,090	64	4,045	4,700	4,625	700
Rödöns	1885	713	82	1,982	2,455	1,433	462
	1890	797	37	2,501	2,056	1,005	473
Svegs	1885	928	235	5,159	5,375	1,551	362
	1890	770	48	4,777	4,940	1,655	640
Hede	1885	605	157	3,586	3,775	1,540	80
	1890	503	31	3,315	3,750	1,850	285
Östersunds stad	1885	75	2	197	—	—	120
	1890	120	—	180	—	—	200
Hela länet	1885	15,478	2,042	55,210	64,538	34,529	6,822
	1890	14,109	583	52,296	59,456	31,004	8,241

Distriktsmejerierna i de olika delarne af länet verka fortfarande godt och mejeriskolan vid Fävikén under Huså skötes ordentligt och lemnar årligen 6 mejerskor utexaminerade. Det gamla bruk, som här varit sedan länge rådande, att årligen föra boskapen till fjälls eller till andra aflägsna beten under sommar-månaderna, är visserligen icke befordrande för en jemn och god mjölkhushållning och vore således väl, om dessa beten utbyttes mot beten nära gården, hvilka på de flesta ställen skulle vara lätt anordnade. Men så länge detta bruk finnes, och ingenting tyder på, att det skall snart upphöra, så har Hushållningssällskapet gjort sitt bästa för att motverka olägenheterna.

För detta ändamål var det nödigt förmå kreatursegarne att frångå den gamla seden, att hvar håller sin piga vid vallen, som tillverkar ost och smör af den mjölk, som husbondens kor lemnat. Det utmärkta betet gör produkterna feta och värderika, men den dåliga behandlingen af en vid beredningen mera eller mindre okunnig flicka gör dem nästan osäljbara.

Hushållningssällskapet lät därför inrätta mejerier på platser, der flere fäbodvallar funnos i närheten, uppköpte mjölken och beredde produkter af god beskaffenhet. Sedan rätta sättet sålunda var utvisadt, har det på flere ställen blifvit efterföljdt och Hushållningssällskapets inventarier ha inköpts af bönderna, som fortsatt för egen räkning.

Länsmejerist finnes anställd och betjenar allmänheten gratis.

Får och *getter* underhållas i stort antal, men produkterna användas af befolkningen, så att ingen nämnvärd export eger rum. Också äro ullspinnerier en industri, som sedan länge slagit rot här.

Hästafveln står på samma ståndpunkt som förut och hingstar af norsk härkomst användas mestadels. Likväl har på senare tideren viss benägenhet börjat visa sig att lägga på afvel efter ädlare slag.

Antalet hästar har under perioden nedgått med omkring 1,350, och torde främsta orsaken härtill få sökas i de dåliga foderåren 1887 och 1888, då tusentals hästar såldes ur länet och gamla och mindre värderika exemplar dödades.

Men att döma efter den jemförelsevis icke höga numerär af unghästar, som de senare åren haft att uppvisa, så kan man äfven våga hoppas, att den af gammalt vanliga lyxen att vid hvarje gård hålla för många onödiga hästar, fått något jemka med sig, till nötkreatursafvelns fromma.

Tabellerna F och *G* utvisa de under perioden i allmänhet gällande *pris på kreatur och på smör*.

C) Skogshushållning. *Skogsstaten* i länet, som till utgången af år 1889 utgjorts af 1 skogsinspektör, 4 revirförvaltare och 12 ordinarie kronojägare, har icke undergått annan förändring, än att i stället för skogsinspektören, med endast länet till distrikt, från och med år 1890 tillsatts en öfverjägmästare för Mellersta Norrlands distrikt, som utgöres af Vesternorrlands och Jemtlands län, med station för öfverjägmästaren i Östersund.

De under skogsstatens vård stående *allmänna skogar* i länet utgjorde vid 1890 års utgång:

Kronoparker	114,670 hektar,
Utarrrenderade eller af kronan omedelbart disponerade hemmans skogar	24,764 >
Civile boställens skogar	973 >
Till renbetesfjällens utvidgning inköpta marker	circa 100,000 >
Ecklesiastika boställens skogar	44,905 >
Skogar till nybyggen och kronohemman med inskränkt skogsdisposition	18,807 >

Summa 304,119 hektar.

Härtill kunna läggas de 898,448 hektar, vid afvittringar till renbete utlagda fjäll och skogsmarker, hvarifrån afverkning af öfvermogen skog eger rum för beredande af medel till inköp af mark för renbetets utvidgning.

Inkomster af för statens räkning försäldt virke (härtill icke inberäknad de ecklesiastika boställsskogarnes och renbetesfjällens afkastning) hafva utgjort:

År 1886	110,314 kr.
> 1887	149,155 >
> 1888	97,292 >
> 1889	161,767 >
> 1890	217,696 >

Statsverkets utgifter för skogsväsendet inom länet hafva utgjort år 1890: afönningar 31,500 och förvaltningskostnader 4,639, eller tillsammans 36,139 kronor.

De *enskilda skogarne* äro, med få undantag, icke egentligen föremål för någon vård, af skäl för hvilka i föregående femårsberättelse redogjorts. Smäckrare virke har dock börjat äfven blifva föremål för spekulation eller bearbetning för försäljning, och förr än yngre skog äfven kommer i värde och kan afsättas och omloppstiden derigenom förkortas, är ingen skogsvård att vänta. Man kan icke rimligtvis begära, att en bonde, som eger stora arealer skog och skogsmark till sitt hemman, skall derå nedlägga kostnad och arbete för en skörd, som ligger aflägsen i samma mån, som den säljbara dimensionen är hög, och icke lär det falla honom in att plantera skog, såsom han tillrådes af med norrländska förhållanden obekanta, då af det planterade hvar hundra planta kanske blir ett träd, som om 180 år är värdt 2 à 3 kronor efter nuvarande pris.

Tab. F. Allmänna gällande handelspris å kreatur åren 1886—1890, i kronor.

År.	Hästar.				Oxar.				Kor.				Ungnöt.			
	Norra fögderiet.	Södra fögderiet.	Östra fögderiet.	Vestra fögderiet.	Norra fögderiet.	Södra fögderiet.	Östra fögderiet.	Vestra fögderiet.	Norra fögderiet.	Södra fögderiet.	Östra fögderiet.	Vestra fögderiet.	Norra fögderiet.	Södra fögderiet.	Östra fögderiet.	Vestra fögderiet.
1886.....	475	328	350	330	85	62	80	95	80	67	75	75	40	34	40	40
1887.....	360	315	300	300	80	57	70	85	70	62	65	70	38	30	35	40
1888.....	285	280	200	250	70	55	50	75	60	60	50	60	35	30	30	35
1889.....	310	309	250	255	75	66	75	90	55	72	60	70	36	36	40	40
1890.....	400	355	400	350	105	78	90	110	95	85	100	100	45	44	50	55

Tab. G. Smörpris åren 1886—1890, i kronor för 1 kg.

År	Norra fögderiet.	Södra fögderiet.	Östra fögderiet.	Vestra fögderiet.
	1886.....	1.57	1.49	1.60
> 1887.....	1.60	1.50	1.80	1.41
> 1888.....	1.68	1.57	1.80	1.67
> 1889.....	1.66	1.58	1.80	1.75
> 1890.....	1.64	1.61	1.50	1.55

Den användning, mindre virke fått, är till åtskilliga industriella behof, såsom tunnstäfver, takstickor, byggnadsinredningar o. s. v., för hvilket ändamål åtskilliga sågverk i vestra delen af Jemtland arbeta, exporterande sina produkter öfver Trondhjem. I samma del af länet har äfven uppstått en fabrik för tillverkning af pappersmassa af träd. Ogynsamt är blott, att dessa industrier fått sin plats i den del af länet, der skogsväxten är klenast, i följd af landskapets höjning öfver hafvet, då i hela det öfriga länet det finnes så god tillgång på skog af mindre dimensioner, för hvilken det vore en fördel att få marknad.

Kolning har börjat blifva föremål för uppmärksamhet och bedrifves nu, förutom vid sågverken, på åtskilliga ställen i östra Jemtland. Den fördel, som kolning medför, om den förståndigt bedrifves, är icke blott att tillföra skogsegaren en inkomst för virke, som eljest blefve utan gagn, utan äfven att hålla skogarne rena för affall och vrak efter afverkning, hvilket, om det får ligga kvar och ruttna, blir en härd för skadeinsekter, som derifrån sprida sig till den växande skogen. År 1885 utfördes från länet 9,464 stigar träkol och år 1890 14,600 stigar, hvaraf synes, att denna industri ännu är i sin linda, men har blifvit föremål för intresse.

Skogsafverkningen bedrifves fortfarande hufvudsakligen af sågverksegare, mestadels stora bolag med sågar vid Östersjön, och på så sätt, att rätt till afverkning efter vissa mått och för viss tid förvärfvas genom köp af hemmanens egare. Dessa affärer, med sina afverkningskontrakt, hafva varit föremål för åtskilligt ogillande, och onekligen hafva på sina ställen konflikter uppstått vid tillämpningen och tvisterna fått slitats vid domstolen, der icke alltid den, som fått den juridiska rätten på sin sida, af allmänheten betraktats som den, der verkligen hade rätt. De försök, som gjorts, att genom lagstiftning råda bot för de olägenheter, de långa afverkningskontrakten dels verkligen medföra, dels anses medföra, hafva resulterat i en lagstiftning som förbjuder upplåtelse af sådan nyttjanderätt till skog för längre tid än 20 år. Det torde dock kunna dragas i tvifvel, om de fördelar, lagstiftaren härmed afsett att vinna, verkligen vinnas.

Såsom jag i min förra femårsberättelse omnämnde, hafva på senare tider bolagen börjat köpa hemmanen helt och hållet, och hafva dessa köp bedrifvits i större skala egentligen i Herjeådalen, men tendensen är densamma äfven beträffande Jemtlands skogshemman, fastän den mindre svaga ekonomiska ställningen hos Jemtlands hemmansegare, jemförde med Herjeådalens, har gjort, att hemmansköpen i Jemtland icke gå så raskt. Rop om hjälp af lagstiftningen mot detta sågverksegarnes tilltagande förvärf af fastighet saknas icke, men huruvida lagstiftningen, utan att kränka de principer, hvarpå eganderätten hvilar, kan dervid något åtgöra, torde vara tvifvelaktigt. Lättade bestämmelser för afsöndring ifrån och styckning af fast egendom torde vara det sätt, hvarpå lagstiftningen rättaast bör ingripa, ty sågverksegarne vilja endast åt skogsegendomen, men icke den odlade jorden, då det tvärtom måste ligga i deras intresse, att det finnes tillgång på folk, dragare, proviant och fourage i de trakter, der de drifva sin affär, och detta icke kan vinnas, utan att jordbruk fortfarande kan drifvas med fördel.

Då emellertid dessa förflyttningar af jordegendomen hafva väckt uppmärksamhet vida omkring i landet, så föreställer Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande sig, att en fortgående redogörelse i femårsberättelserne för desamma är på sin plats och gör

dermed början med att i nedanstående tabell H lemna några siffror från Herjeådalen, hvaraf framgår bolagens förvärf i jemförelse med såväl det hela som med deras egendom år 1885.

Det synes af denna tabell, att då bolagen år 1885 endast egde 17 % af samtliga hemman i Herjeådalen, de nu ega 27 %, och att förvärfvet i somliga delar af provinsen gått ännu längre, ända derhän att i Lillherdal en god del af socknen, öfver halfva hemmantalet, tillhör bolagen.

Bifogade tabell I utvisar kvantiteten, reducerad till sågtimmer, af virke, som från länet utförts under hvardera af åren 1886—1890. Af denna tabell framgår, att i medeltal hvar och ett af dessa år utförts 5,040,471 sågtimmer, motsvarande omkring 3,600,000 träd, eller $\frac{9}{10}$ träd per tunnland af hela skogsarealen.

Skogseldar hafva under perioden icke förekommit i någon stor utsträckning, men på åtskilliga ställen, der bolagen ega stora intressen af, att eldar icke härja skogsbestånden, hafva de hos Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande begärt skogspolis under de varma och torra månaderna, som de sjelfva betalt.

Tab. H. Inhemsk aktiebolag tillhöriga egendomar inom provinsen Herjeådalen åren 1885 och 1890.

Socknens namn.	Socknens mantal.	Aktiebolagens egendom.		Ökning.
		År 1885.	År 1890.	
M a n t a l.				
Sveg	23 60	3 649	7 326	3 677
Linsell	8 70	1 626	2 595	0 969
Elfros	13 70	1 505	2 332	0 827
Lillherdal	20 30	11 227	12 136	0 909
Ytter-Hogdal	23 —	2 404	5 684	3 280
Öfver-Hogdal	7 10	0 752	1 153	0 401
Hede med Storsjö kapell	19 24	2 722	6 649	3 927
Vendalen	12 90	0 579	0 922	0 343
Tennäs	15 71	0 028	0 471	0 443
Summa	144 25	24 492	39 268	14 776

Tab. I. Utförsel af virke i sågtimmer från Jemtlands län åren 1886—1890.

Genom	År 1886.	År 1887.	År 1888.	År 1889.	År 1890.	Summa sågtimmer.
Ångermanelfven ...	697,405	603,063	811,648	734,462	848,974	3,695,552
Indalselfven ... ca	2,500,000	2,500,000	2,500,000	2,500,000	2,500,000	12,500,000
Gimån	360,454	369,950	279,914	322,085	519,943	1,852,346
Ljungån	98,250	94,152	78,156	62,754	105,812	439,124
Ljunga elf	356,038	425,285	473,923	537,925	451,520	2,244,691
Ljusne elf	607,657	443,054	505,827	619,259	725,058	2,900,855
Voxna elf	—	—	—	—	—	58,207
Jernvügen ¹⁾	311,100	380,640	344,040	252,540	223,260	1,511,580
Summa	4,930,904	4,816,144	4,993,506	5,029,025	5,374,567	25,202,355

¹⁾ Diverse trävaror reducerade till antal sågtimmer.

D) **Jagt och fiske.** Ingen förändring har egt rum i förhållandena, sådana de angifvas i förra berättelsens redogörelse, och ingenting anmärkningsvärdt har inträffat. Efterföljande tabeller K och L redogöra för under hvarje särskildt år af perioden *dödade rofdjur* och *af rofdjur dödade husdjur*.

Tab. K. Antal dödade rofdjur åren 1886—1890.

År.	Björn.	Varg.	Lo.	Jerf.	Räf.	Rof-fogel.	Skott-pennningar. Kronor.
1886.....	11	1	4	5	541	243	625
1887.....	17	14	1	8	482	209	1,070
1888.....	18	7	8	4	527	239	500
1889.....	3	10	5	2	446	249	395
1890.....	2	2	13	11	424	215	505

Tab. L. Af rofdjur dödade husdjur åren 1886—1890.

År.	Hästar.	Nöt-kreatur.	Får.	Getter.	Renar.	Fjäder-få.	Värde. Kronor.
1886.....	3	5	199	29	217	233	5,254
1887.....	—	5	300	22	545	240	9,444
1888.....	—	2	195	3	761	424	8,665
1889.....	—	2	80	14	393	259	6,770
1890.....	—	—	33	1	356	164	4,198

4. Kommunikationer och varubyten.

A) **Landtkommunikationer.** Af norra stambanan har inom länet år 1886 fullbordats och öppnats för trafik delen emellan Ragunda station och gränsen mot Ångermanland.

Angående *allmänna vägar och skjutsning* redogör bilagan tabell 2.

Nedanstående tabell M redogör för *ny- och ombyggnad af landsvägar* samt kostnad därför och statsbidrag dertill under

Tab. M. Beviljade statsbidrag till väganläggnings- och om-lägningsarbeten åren 1886—1890.

	Längd. Nymil.	Kostnads-summa. Kronor.	Stats-bidrag. Kronor.
År 1886. Från Ströms kyrka till gränsen mot Hammerdal (omläggning).....	1·05	21,300	14,200
År 1887. Rätansbyn - Utanbergsvallarna (ny väg)...	1·80	36,000	24,000
År 1888. Rätansbyn—Ljungan (d:o) ...	0·35	22,900	15,200
Offerdals kyrka—Rönöfors (omläggning)	2·60	64,336	31,000
År 1889. Från Utanede i Fors till länsgränsen (d:o)	0·13	2,180	1,400
Hallen i Hammerdal—Strömsgränsen (d:o)	0·58	18,600	12,400
Från Ljungan till Galvattsån i Rätan....	1·83	32,300	21,500
År 1890. Galvattsån—länsgränsen mot Medelpad...	1·56	32,300	21,500
Hammerdals färjsund—Hallen (omläggning)	1·64	36,000	24,000
Vägar vid Sörebro i Lit	0·62	18,700	12,400
Krokom (inom Rödöns och Aspås socknar)—Hotagen.....	0·83	20,500	13,600
Summa	12·99	305,116	191,200

E) **Bergs- och brukshandtering** samt F) **Fabriker och handtverk** m. m. *Bruksrörelse* bedrivs ej, men åtskilliga inmutningar finnas å dels koppar- och dels andra malmer, för hvilka utföras nödiga försvarsarbeten eller erläggas stadgade afgifter. Kalk förekommer ymnigt, men begagnas föga. Likväl hafva några kalkbrott på senare åren börjat drivas något mera affärsmässigt.

Fabriker förekomma sparsamt, och äro ullspinnerier, när man undantager träindustrien, den egentliga på länets produkter baserade industri, som förekommer. Sågar hafva ökat till antal, och någon träförädling af högre grad än sågning är äfven till finnandes och borde här, om någonstädes, hafva framtid för sig, med billig kraft i vattenfallen och billigt trä.

Landstinget och Hushållningssällskapet göra sitt bästa för att uppmuntra *husslöjden*, och kurser för folkskolelärare, ledde af en statens slöjdundervisare, komma nästa år, 1891, att hållas i Östersund, på Hushållningssällskapets bekostnad. Folket saknar icke sinne och anlag för handarbeten, hvarom de ganska fördelaktiga slöjdställningarne vid länslandtbruksmötena vittna, men den hemslöjd, som afsåg att fylla de egna behofven af kläder och nödvändighetsvaror, går här som öfverallt tillbaka, sedan fabriksalster utbjudas till så lågt pris, att den enskilda tillverkningen ofta knappt kan täfva, äfven om arbetets värde föga tages i beräkning. De omtalade utställningarne tala härom ett tydligt språk, då afdelningen för lyxartiklar och komfortabla ändamål för hvarje år utvidgas på den reelare hemslöjdens bekostnad. Dock får man ännu se många och vackra prof på den här sedan gammalt hemmastadda väfkonsten och skinnberedningen.

femårsperioden. Härtill kan läggas, att Landstinget beslutat uppförande af en ny bro, af delvis jern och delvis trä, öfver Indalselven vid Söre i Lit och i sammanhang dermed omläggning af landsvägen emellan Östersund och Lit för tillfartsvägar till den nya bron. Statsanslag har sedermera erhållits till $\frac{2}{3}$ af kostnaden.

Ny *uppmätning af landsvägarne* i länet har egt rum år 1890 och nya milpålar af sten äro uppsatta för nymil, hvarjemte för hvar kilometer anbragts pålar af trä.

Gästgifvareskjutsen besörjdes år 1890 medelst entreprenad med undantag för 3 skjutsanstalter. Skjutslegan utgör 1·70 kronor för nymil.

För *skjutsentreprenadkostnaderna* samt uttaxeringen af medel härtill redogöres i följande tabell N.

Tab. N. Skjutsentreprenadkostnaderna åren 1886—1890.

År.	Länets bidrag. Kronor.	Stats-bidrag. Kronor.	Summa. Kronor.	Länsbidraget utdebiterades (i öre).	
				Af jordbr-fastigh.	Af öfr-beaktin-föremål.
1886.....	16,039·44	21,975·31	38,014·75	66	33
1887.....	16,169·01	21,970·74	38,139·75	66	33
1888.....	16,432·07	22,307·68	38,739·75	66	33
1889.....	15,719·71	20,636·79	36,356·50	62	31
1890.....	16,173·32	20,483·18	36,656·50	56	28

B) **Sjökommunikationer och sjöfart.** På de flesta af de något större sjöarne finnas *ångbåtar*, vanligen flere på hvarje sjö. Till en stor del äro dessa afsedda för att bogsära timmer öfver sjöarne och hafva endast till biförtjenst att befordra passagerare och gods, åtminstone så länge flottningen räcker. När flottningen slutat, bruka de annonsera ordinarie turer och hålla på härmed, till dess isläggningen gör slut på sjötrafiken. Storsjön och en eller annan af de större vattnen hafva dock ångbåtar, som uteslutande sysselsätta sig med person- och godstransport. Segelfartyg saknas nästan alldeles och endast på Storsjön kan man få se några enstaka seglare befordra ved eller tegel till Östersund.

Sjöarne utgöra viktiga kommunikationsleder i detta län både vinter och sommar. I följd af det nordliga läget gå isarne sent upp och man kan på de större sjöarne räkna på, att halfva året kan sjön befaras på fordon och halfva året på ångbåt. I följd af det stora djupet lägga sig de stora sjöarne sent och gå ännu öppna på hösten, sedan småvattnen legat en månad och mera.

Enligt observationer å meteorologiska stationen i Östersund har *Storsjön* blifvit *islagd och isfri* vid följande tider:

	Isfri.	Islagd.
År 1886.....	16 maj	20 december
„ 1887.....	15 „	22 november
„ 1888.....	2 juni	28 „
„ 1889.....	21 maj	24 december
„ 1890.....	14 „	27 november.

Isläggningsen och islossningen försiggå vid ganska olika tider det ena eller andra året. Under de senaste några och tjugu åren har den tidigaste islossningen i Storsjön egt rum år 1880, den 29 april, samt den senaste år 1877, den 5 juni. Isläggningsen har skett tidigast år 1880, den 18 november, och senast år 1869, den 28 december; båda delarne utvisande en variation af omkring 40 dagar.

C) **Handel.** Sedan jernvägen från Sundsvall till Trondhjem gjorde öfverflödig den jemtlandingarne sedan gammalt tillhörande befattningen som förmedlare af handeln emellan öster- och vesterhafvet och då, med undantag af trä, någon utförsel af här producerade varor icke eger rum i något nämnvärdt omfång, så har handeln inom länet inskränkts till hvad som erfordras för invånarnes eget behof.

Då länet icke har mer än en stad och afstånden emellan denna och länets olika delar äro betydliga, så är gifvet, att *landthandeln* är en nödvändighet för varuutbytet och befolkningens förseende med sina behof. Denna handel florerar också och knappt någonstädes äro några gårdar närbelägna, utan att der uppstår en handelsbod. Härom är naturligtvis intet att säga, ty för den ordentlige måste det vara en fördel att få köpa så nära sitt hem som möjligt och den, som missbrukar tillfället till öfverflödiga inköp och skuldsättning, han får skylla sig sjelf och lagstiftningen lär icke hafva någon skyldighet att uppträda som hans förmyndare, men då staten ställer fordringar på de handlande, såsom att föra handelsböcker, och dessa fordringar äro uppställda i det allmännas intresse, för att vid behof kunna kontrollera transaktioner, af hvilkas redliga handhavande andras rätt och väl äro beroende, så vore det, enligt Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes mening, i sin ordning, att, för rätten att få öppna handelsbod, man skulle prestera bevis, att man innehar de kun-

skaper, som erfordras för att uppfylla de skyldigheter, lagen ålägger. Det skulle härigenom icke ske någon inskränkning i handels- och näringsfriheten och de enda, som skulle förhindras i sina företag, vore sådana, som aldrig bort uppträda som handlande, oftast unga karlar, som af lätja hafva motvilja för kroppsarbete, men som genom lättheten att få kredit på ett handelslager blifva i tillfälle etablera en affär, om hvilken de hafva ingen kännedom och som de sköta till lika litet gagn för sig sjelfva som för allmänheten.

Den s. k. *gårdfarihandeln* har aftagit och drifves nu nästan uteslutande med sådana för landtmannaekonomien nödiga varor, som i allmänhet icke finnas i landthandelns lager. Icke annat än Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande har sig bekant, så är befolkningen belåten med detta Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes sätt att handhafva denna del af näringslagstiftningen.

De i förra berättelsen omförmälda s. k. *liquidationsmöten* hafva inskränkts till hvad lag tillåter, och på de flesta ställen, der de förut varit brukliga, alldeles upphört.

Deremot hafva tillkommit *marknader på landet*, hvilka, såsom alldeles onödiga och endast ledande till oordningar, förut varit aflysta öfverallt i länet, utom i Bredgård i Ström. Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande har lifligt protesterat och anhållit, att Kungl. Kommerskollegium icke måtte medgifva de begärda marknaderna, men Kungl. Kollegium har icke funnit skäl härfpå fästa afseende, utan har, då detta skrives, marknader i Hamnerdal och Vemdalen, emot Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes afstyrkande, af Kungl. Kollegium medgifvits.

Öl- och vinhandel, förutom den från handelsbodar till afhemtning tillåtna samt den vid skjutsinrättning och jernvägstationerne medgifna, eger endast rum vid lägerplatsen å Frösön under vapenöfningar, vid kurorterna i vestra Jemtland, på en del ångbåtar samt på några få ställen, dels inom och dels utom staden Östersund, i förening med matservering.

Den under senare åren bedrifna agitationen emot försäljning till afhemtning af öl från handelsbodarne har äfven här i länet sina förespråkare, som af en sådan åtgärd förutse gynsamma verkningar för nykterhetens befrämjande. Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande är dock öfvertygad, att en sådan åtgärd icke skall gagna, utan tvärtom i sjelfva verket skada nykterhet och ordning genom det ytterligare befordrande af lönkrögeri, hvartill ett sådant förbud skulle föranleda. All öfverdrift är skadlig och, om lagstiftningen, under sin ifver för en i sig sjelf god sak, går så långt, att lagen i sin tillämpning medför orimligheter, så är det antagligt, att verkan blir motsatt den afsedda. Att lagstifta så, att inom stora delar af vårt land en butelj öl icke kan på laglig väg köpas utan på tiotals miles afstånd, är en kränkning af den individuela friheten, som allra minst är berättigad, då den nu bestående lagen, om den tillämpas, lemnar tillräckliga garantier för den allmänna ordningen.

Det torde endast behöfva erinras, att enligt 15 § i nu gällande lag angående ölförsäljning, om det visar sig, icke blott att oloflig utskänkning fränjas, utan endast att oordningar föranledas, den handlande må till dessa oordningar vara huru oskyldig som helst, så eger kommunalnämnden förbjuda handeln för viss tid eller för alltid. Visserligen är förbudet beroende af Konungens Befallningshafvandes sanktion, men denna lär icke vägras, der skäl till förbudet förekommer. Men denna procedur fordrar ett

uppträdande af kommunalnämnden och med sådant följer ett moraliskt ansvar, att åtgärden verkligen är behöflig och icke drabbar en oskyldig, hvarjemte det personliga obehag, som mången känner att uttala sig emot en granne, gör, att kommunalnämnderna nog hellre skulle se, att yxan gick, utan att de behöfde hålla i skaftet. Uti detta förhållande torde få sökas anledningen dertill, att lag om förbud för handlande att sälja öl understundom tillstyrkes äfven af dem, som icke sjelfva äro absolutister. Att emellertid för en sådan bekvämlighetshänsyn införa en arbiträr lagstiftning, dertill finnes intet skäl.

Tab. O. Minuterings- och utskänkningsafgifter försäljningsåren 1886—1891.

Försäljningsår.	Minut-handelsafgift i Östersund. Kr.	Utskänkningsafgift, i kr.			Summa. Kronor.
		I Östersund.	På landet.	Vinstmedel å bolags-handeln i Östersund.	
1886—1887.....	15,000	6,000	—	54,360 ¹⁷	75,360 ¹⁷
1887—1888.....	15,000	6,000	—	55,875 ⁸⁰	76,875 ⁸⁰
1888—1889.....	15,000	6,000	—	59,373 [—]	80,373 [—]
1889—1890.....	15,000	6,000	—	61,879 ⁶⁰	82,879 ⁶⁰
1890—1891.....	15,000	6,000	86 ³⁰	46,584 ²⁶	67,670 ⁵⁶

5. Kameralförhållanden.

Östersunds stad har, såsom förut nämnts, stigit i invånareantal från 2,880 vid 1880 års utgång till 5,333 år 1890.

En sådan stegring står ensam i vårt land och får tillskrivas jernvägsförbindelsen med det öfriga landet och dermed i förbindelse stående anledningar till uppsving för samhället. De för stadens trefnad och sundhet nödiga vattenlednings- och dräneringsarbeten äro, då detta skrives, beslutade och skola vara utförda under loppet af år 1893.

Elektrisk belysning har användts sedan några år, både för de offentliga platserna och inomhus.

Om än för närvarande icke samma ifver för inflyttningar och nybyggnader gifver sig tillkänna som omedelbart efter jernvägens öppnande, så går dock säkerligen staden fortfarande en rask och

I här intagna tabell O redogöres för minuterings- och utskänkningsafgifterna.

D) Telefon. Ett jemförelsevis nytt samfärdsmedel, telefonen, har här i länet på kort tid vunnit stor spridning. De långa afstånden hafva också här, mera än i tätare bebyggda orter, gjort detta lätta sätt att meddela sig i påfallande grad nyttigt. Långa resor kunna undvikas med några ord vaxlade i telefonen direkt emellan kontrahenterne och det måste dessutom för den aflägsne boende ligga en känsla af trefnad, trygghet och välbefinnande i blotta medvetandet att icke vara afstängd från den öfriga världen. Läkareråd begäras på långa afstånd nu i telefon och de föreskrifna medikamenterna reqvireras på samma sätt och expedieras med posten och, för att anföra ett exempel ur Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes egen erfarenhet, en upplysning begärd af länsmanen i Lillherdal eller Frostviken, som med posten erfordrar 1½ å 2 veckor att erhålla, kan nu fås på några minuter.

Den utsträckning, detta viktiga kommunikationsmedel har fått, är alltså storartad, och vid periodens utgång kunna antecknas 120 mil hufvudledningar, och förslag äro öfverallt å bane för anläggande af flere linier. Att få rikstelefonen ledd till Östersund och satt i förbindelse med länets vidsträckta telefontät är en önskan, som befolkningen lifligt hoppas måtte realiseras.

sund utveckling till mötes, hvartill icke minst komma att bidraga de väckelser till en lifigare kommunalanda, som de senare åren medfört.

Gatuunderhållet är fortfarande en husegarens angelägenhet och skötes icke väl, men det är att antaga, att, efter fullbordande af dräneringen och vattenledningen, stadsfullmäktige taga denna fråga om hand och föra den till ett lyckligt slut.

För antalet hemman och jordlägenheter, deras natur och uppskattningsvärde samt för tomter, hus och taxeringsvärden m. m. inom Östersund redovisar tabell 3.

Af denna tabell framgår, att taxeringsvärdet af fast egendom på landet utgjorde år 1885 35,953,300 kronor och år 1890 40,601,550 kronor, samt taxeringsvärdet å stadsegendom år 1885 4,422,600 kronor och år 1890 4,800,100 kronor.

Tab. P.

Sammanställning af landsbokens kapitalkonto för femårsperioden 1886—1890.

År.	D e b e t.						K r e d i t.				
	Ingående balans för skulder. Kronor.	Afkortningar och afskrifningar. Kronor.	Utgifter. Kronor.	Afgångna remisser. Kronor.	Utgående balans för tillgångar. Kronor.	Summa. Kronor.	Ingående balans för tillgångar. Kronor.	Inkomster. Kronor.	Ankomna remisser. Kronor.	Utgående balans för skulder. Kronor.	Summa. Kronor.
1886.....	30,410 ⁷³	8,135 ³⁶	977,032 ⁸⁶	653,264 ⁵²	554,327 ³⁸	2,223,170 ⁸⁵	596,242 ⁷⁹	609,238 ⁸⁵	953,499 ⁷²	64,189 ⁴⁹	2,223,170 ⁸⁵
1887.....	64,189 ⁴⁹	5,148 ⁵²	1,120,872 ¹⁹	525,708 ²⁹	680,135 ⁹⁴	2,306,054 ⁴⁵	554,327 ³⁸	779,868 ⁵⁹	993,099 ⁷⁶	68,758 ⁷⁰	2,306,054 ⁴⁵
1888.....	68,758 ⁷⁰	3,391 ⁸³	1,167,829 ¹⁸	600,812 ⁹⁴	811,048 ⁷⁸	2,651,841 ⁴¹	680,135 ⁹⁴	811,833 ²⁴	1,097,155 ⁵⁶	62,716 ⁶⁷	2,651,841 ⁴¹
1889.....	62,716 ⁶⁷	4,060 ⁸²	1,542,235 ³⁶	791,309 ²³	923,600 ⁷³	3,323,922 ⁸¹	811,048 ⁷⁸	880,879 [—]	1,568,494 ⁷²	63,500 ³¹	3,323,922 ⁸¹
1890.....	63,500 ³¹	8,850 ⁹⁷	1,262,183 ⁶⁴	1,104,096 ¹⁵	1,034,487 ⁸⁰	3,473,118 ⁸⁷	923,600 ⁷³	1,030,727 ⁰⁸	1,453,680 ⁰⁵	65,111 ⁰¹	3,473,118 ⁸⁷

För beivllningen af kapital och arbete enligt andra artikeln beivllningsstadgan redogöres i följande öfversigt:

	Landsbygden.	Östersund.	Summa.
	Kronor.	Kronor.	Kronor.
År 1886.....	15,418.48	12,943.20	28,361.68
» 1887.....	16,655.67	12,456.41	29,112.08
» 1888.....	16,988.96	12,623.46	29,612.42
» 1889.....	17,388.82	12,761.08	30,149.90
» 1890.....	20,424.88	13,839.14	34,263.52

Någon *fideikommisssegendom* finnes icke i länet. För egendom tillhörande *inhemska aktiebolag* redogör **tabell 5** och för sådan tillhörande *främmande magts undersåtar* **tabell 6**.

För *länets inkomster* och *utgifter* redogör bifogade i *tabell P* (sid. 16) intagna utdrag ur landsbokens kapitalkonto för femårsperioden 1886—1890.

Landstingsmedel hafva utdebiterats:

År 1876.....	37,833.22 kr.
» 1880.....	54,869.50 »
» 1885.....	79,388.28 »
» 1886.....	60,849.08 »
» 1887.....	69,287.61 »
» 1888.....	85,371.95 »
» 1889.....	76,693.61 »
» 1890.....	77,530.74 »

Dessa höga uttaxeringar äro föranledda af det bidrag af 900,000 kronor, som Landstinget lemnat staten till utförande af jernvägen genom Jemtland till norska gränsen, hvilket bidrag anskaffades genom lån, som amorteras, och årligen i 40 år erfordrar en annuitet af omkring 50,000 kronor. Det är gifvet, att en så anseelig post, som hvarje år måste uttaxeras, skall hämmande inverka på Landstingets förmåga att tillgodose och understödja många för länet viktiga intressen.

Länet har 3 *riksdagsmän* i Första kammaren och 4 från landet samt 1 från Östersunds stad, tillsammans med Hudiksvall, i Andra kammaren.

6. Politi.

Vid *Östersunds elementarläroverk* har antalet lärjungar utgjort:

År	Vårtermin	Gemensamma linien.	Real-linien.	Latin-linien.	Summa lärjungar.
»	1887	102	22	88	212
»	1888	81	26	96	203
»	1889	80	20	89	189
»	1890 hösttermin	79	30	78	187.

Af ofvanstående redogörelse för antalet lärjungar synes, som om detta vore i aftagande. Ur flere synpunkter vore en förminskning i antalet af dem, som begagna sig af undervisningen i elementarläroverket, icke att beklaga. Utan att inlåta sig på den ömtaliga frågan, som gäller hela vårt land, om nyttan af framdragandet af en öfverflödigt mängd ynglingar, som vänta sin framkomst på tjenstemannabanan eller af annan dermed jemförlig sysselsättning, så vill Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande blott framhålla det från alla sidor sedt nyttiga deruti, att icke så,

Tab. Q.

Folkskoleväsendets ställning i Jemtlands län åren 1886 och 1890.

År.	Antal undervisningsanstalter.						Antal lärare och lärarinnor.						Antal lärjungar.					Hela antalet barn i åldern 7—14 år.	Antal lärjungar i medeltal för hvar läroverk.	Antal skolor.		
	Folkskolor.		Mindre folkskolor.		Småskolor.		I folkskolor.		I mindre folkskolor.		I småskolor.		I åldern 7—14 år.			Andre. ¹⁾	Summa.					
	Fasta.	Flyt-tande.	Fasta.	Flyt-tande.	Fasta.	Flyt-tande.	Lära-re.	Lära-rinnor.	Lära-re.	Lära-rinnor.	Lära-re.	Lära-rinnor.	I folk-skolor.	I mindre folk-skolor.	I små-skolor.							
	Summa.	Summa.	Summa.	Summa.	Summa.	Summa.	Summa.	Summa.	Summa.	Summa.	Summa.	Summa.	Summa.	Summa.	Summa.							
1886...	45	16	3	8	8	171	231	61	8	4	7	47	132	259	3,274	435	7,708	2,384	13,801	13,899	53	130
1890...	53	14	7	16	11	174	275	64	12	11	12	36	149	284	3,882	1,071	7,918	2,203	15,074	15,713	53	155

¹⁾ Öfver- och underårige samt lärjungar från annat skoldistrikt är det, som uppgiften omfattar.

Tab. R.

Kostnaderna för folkundervisningen i Jemtlands län åren 1886 och 1890.

År.	Utgifter, i kr.					Till utgifterna hafva bidragit med kr.			
	Till lärare-aföning.	Till skollokaler och inventarier.	Till undervisningsmateriel.	Öfriga.	Summa. Kronor.	Staten.	Hushållnings-sällskapet.	Skol-distrikten.	Summa. Kronor.
1886.....	132,367.11	37,935.65	3,104.87	13,875.17	187,282.80	55,901.65	500	130,881.16	187,282.80
1890.....	151,320.73	26,575.68	3,289.96	18,832.49	200,018.76	73,549.23	750	125,719.53	200,018.76

K. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser 1886—1890. Jemtlands län.

som med en stor del här studerande varit händelsen, elementarläroverket begagnas i några klasser och af ynglingar, som för sin framtid skulle haft mera gagn af folkskolan.

Frågan om ett nytt läroverkshus står fortfarande på dagordningen.

Folkskoleundervisningens kostnad och utveckling redovisas i bifogade tabeller *Q* och *R* (sid. 17).

Den i föregående femårsberättelse under tab. litt. M införda redogörelse för afönningar vid folk- och småskolor är ofullständig, enär af förbiseende der endast kommit att inflyta de belopp, hvarmed staten till detta ändamål bidragit. Nu föreliggande redogörelse är fullständig i dessa delar.

Småskoleläraryrkesseminariet i Östersund har varit i verksamhet sedan år 1872 och bekostas af Landstinget. Kursen börjar hvarje år den 15 september och avslutas med examen i början af juni, i närvaro af särskild, af Chefen för Ecklesiastikdepartementet förordnad, sakkunnig person.

Eleverna erhålla fri undervisning och ett mindre stipendium. Deras antal, som utexaminerats, har under femårsperioden varit 99, deribland 2 lappgossar, och fördelar sig sålunda:

	Män.	Qvinnor.	Summa.
År 1886.....	4	18	22
• 1887.....	1	23	24
• 1888.....	1	17	18
• 1889.....	—	17	17
• 1890.....	1	17	18
Summa	7	92	99.

Landstingets utgifter för seminariet, hvilka under förra femårsperioden utgjorde omkring 4,000 kronor om året, hafva år för år stigit, så att de år 1890 uppgått till 4,500 kronor.

Af bank- och kreditanstalter finnas i Östersund: afdelningskontor af Riksbanken, Jemtlands folkbank, Jemtlands goodtemplarbank, afdelningskontor af Sundsvalls enskilda bank samt filialafdelning af Sundsvalls handelsbank.

För ifrågavarande penningeinträtningars ställning vid 1890 års slut redogör tabell *S*.

I länet finnas 2 sparbanker, nemligen Jemtlands läns sparbank, med afdelningskontor i åtskilliga socknar, samt Ragunda tingslags sparbank. Derjemte hafva Sundsvalls handelsbank,

Tab. S.

Bankernas inom Jemtlands län ställning vid 1890 års slut.

	Riksbankens afdelningskontor.	Sundsvalls handelsbanks filial.	Jemtlands folkbank.	Sundsvalls enskilda banks afdelningskontor.	Jemtlands goodtemplarbank.
	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
<i>Skulder:</i>					
Grundfonden.....	—	—	500,000 —	—	150,000 —
Reservfonden.....	—	—	250,000 —	—	9,500 —
Dispositionsräkningen.....	—	—	10,002·79	—	1,429·21
Depositionsräkningen.....	307,943·06	524,177·86	1,446,408·55	1,041,340 —	554,057 —
Sparbanksräkningen.....	—	331,709·43	2,207,226·21	—	363,455·64
Upp- och afskrifningsräkningen.....	69,457·40	67,318·22	174,004·47	132,704·55	126,422·45
Upptagna lån.....	—	—	—	—	25,000 —
Skulder i räkning med banker.....	—	—	—	—	47,519·35
Förskottsräntor.....	—	—	—	—	10,656·26
Obetalda räntor.....	—	23,838·03	49,240·04	24,947·10	19,178·59
Postremissvexlerräkningen.....	220,265·84	—	18,433·89	—	5,557·58
Saldo af diverse räkningar.....	149,559·72	—	32·76	532·84	948·55
1890 års vinst.....	11,842·31	3,929·17	55,085·39	10,123·94	23,423·81
Saldo af räkning med hufvudkontoret.....	1,300,000 —	—	—	319,676·84	—
Summa	2,059,068·33	950,972·71	4,710,434·60	1,529,325·27	1,337,148·27
<i>Tillgångar:</i>					
Kassabehållning.....	493,629·04	77,000·41	103,214·68	3,310·24	18,673·52
Diakonterade vaxlar.....	622,460·77	302,176·34	1,563,681·07	755,956·21	956,862·25
Utgifna lån mot hypotek.....	460,100 —	164,325 —	2,197,848·22	516,795 —	188,445 —
» » » borgen.....	171,530 —	—	105,303·34	—	89,654 —
Å kreditivräkning utestående.....	291,850·60	56,266·32	293,089·28	184,369·22	72,893·01
Inventarier.....	—	1,596·67	2,650 —	4,527·33	1,827·39
Fordringar af banker.....	—	349,606·77	119,090·78	—	115·75
Saldo af diverse räkningar.....	—	—	37,429·51	64,367·27	1,378·55
Lagsökningskonto.....	19,497·92	—	4,267·56	—	—
Obetalda räntor.....	—	—	—	—	53,511·11
Obligationer.....	—	—	277,227 —	—	3,787·49
Fastigheter.....	—	—	6,633·06	—	—
Summa	2,059,068·33	950,972·71	4,710,434·60	1,529,325·27	1,337,148·27

Jemtlands folkbank och Goodtemplarbanken sparbanksafdelningar, hvilka funktionera på samma sätt som vanliga sparbanker, och Postsparbanken har talrika kontor inom länet.

Delegarnes behållningar inom länet utgjorde i kronor:

	År 1885.	År 1890.
Jemtlands läns sparbank	1,196,939	1,513,453
Ragunda tingalags d:o	116,460	154,830
Sundsvalls handelsbank	345,011	331,709
Jemtlands folkbank	1,472,813	2,207,226
Goodtemplarbanken	—	363,455
Postsparbanken	85,782	330,077
Summa	3,217,005	4,900,750

Detta utgör en ökning i besparingar inom länet under perioden af 52 %, då tillökningen för hela riket under samma tid utgör 30 %. Det synes häraf, som om de små besparingarne här i länet skulle blifva mera allmänna, än de varit under gångna tider; men ännu står befolkningen i detta hänseende efter befolkningarne i rikets öfriga delar, ty samtliga sparbankernas behållningar i hela riket för år 1890 gifva, fördelade på folkmängden vid samma års slut, 61 kronor per individ, då motsvarande behållningar ensamt för länets folkmängd blott angifva 49 kronor för hvar person.

Norrlands hypoteksförening, som år 1885 hade lemnat lån på fastighet inom länet till belopp af 846,900 kronor, har ökat sin fordran, så att den utgjorde vid 1890 års utgång 1,162,000 kronor.

Jemtlands roteringskassas tillgångar utgjorde vid utgången af åren 1885 och 1890:

	År 1885.	År 1890.
För hästjägarrekären	89,501.18 kr.	86,878.02 kr.
För fältjägarrekären	110,675.60 »	113,357.02 »
Summa	200,176.78 kr.	200,235.04 kr.

Häraf synes, att det till remonteringen vid hästjägarna medgifna bidraget af 450 kronor för hvarje nyinsatt nummerhäst varit högre, än hvad kassan egentligen förmått bära. Rekryteringsbidraget är för båda kårerna 25 kronor för hvarje nyantagen rekryt.

Landstingets besparings- och undsättningsfond, som år 1885 utgjorde 57,961 kronor 66 öre, har vid 1890 års utgång stigit till 66,392 kronor 12 öre.

För *brandförsäkringsinrättningar* redogör **tabell 7** och för *de fromma stiftelser*, som finnas inom länet, **tabell 8**.

Fattigvården är i stigande öfver hela länet, dock mest i Östersund. Understödstagarnes antal har utgjort:

År 1885.....	1,586, deraf med full försörjning 453
År 1890.....	2,421 » » » » 635.

Ännu är dock detta län lyckligast lottadt i fattigvårdshänseende, då understödstagarne endast utgöra 2.56 % af länets folkmängd, den lägsta fattigprocent som något län kan uppvisa, under det understödstagarne för hela riket uppgå till 4.44 % af folkmängden.

Understöd åt *nödstälde bland lappar*, hvilket, efter att under förra femårsperioden under tvenne år hafva öfverstigit 6,000 kronor, år 1885 utgick med 5,650 kronor, har utgjort 5,700 kronor år 1887 och 6,000 kronor hvar och ett af periodens fyra öfriga år.

Dessa understödsmedel delas emellan särskilda lappfattigvårdsstyrelser i mån af behof och tillgång, och är det Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande en kär pligt att vitsorda den samvetsgrannhet och det kärleksfulla nit, som dessa styrelser lägga i dagen under utföningen af deras både svåra och besvärliga uppgifter.

Af anslaget till *särskild polisstyrka på landet* har varit staldt till Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes förfogande:

År 1886.....	3,200 kr.
» 1887.....	4,300 »
» 1888.....	2,000 »
» 1889.....	3,000 »
» 1890.....	2,000 »

hvilka medel hufvudsakligast användts till att upptäcka och förhindra lönkrögeri, såväl i allmänhet som särskildt der, hvarest af en eller annan anledning en större mängd folk för längre eller kortare tid är samladt. Sålunda har årligen under vintrarne hållits extra polistjensteman i rörelse för att åtkomma lönkrögeri i skogar, der större afverkning pågått. På militärbefällets anmodan har årligen en polistjensteman varit förordnad att under öfningstiden vaka öfver ordningen å mötesplatsens omgifningar, der såväl lönkrögare som andre med mer eller mindre lagliga affärer söka inkomst af truppen. Cheferne hafva lofordat den härefter inträdda fredlighet och ordning. Vid marknader och s. k. liiquidationsmöten, der det var vanligt att, på grund af den otillräckliga polisuppsigt, som en länsman och en fjerdingsman kunde utföva bland så mycket hopströmmadt folk, allehanda olagligheter och våldsamheter begingos, har användning af extra polis i tillräcklig mängd åstadkommit en påfallande förändring till det bättre.

Ett nytt behof af extra polisuppsigt har uppstått såsom en följd af osämjan emellan bofaste och lappar, i synnerhet i öfre Herjeådalen, och torde detta behof snarare komma att ökas, än minskas, såvida icke genom en för detta län bättre än den nuvarande passande lagstiftning för de båda rasernas ömsesidiga rättigheter och skyldigheter kommer till stånd.

Invid staden *Östersund* hafva så småningom uppstått tvenne *förstäder*, belägna inom angränsande landskommuners områden, hvilka mer och mer tarfva särskild polisuppsigt, hvilken dock, tills vidare och då dessa samhällen icke vilja deltaga i aflöningen af polisman, består af en fjerdingsman på hvardera stället. Den 17 september 1887 är förordnad, att ordningsstadgan för rikets städer skall i tillämpliga delar gälla för den ena af dessa samhällen, det s. k. Odinslund vid stadens södra tull. För det andra, Hornsberg på Frösön, har samma fråga varit å bane, men förfallit.

Antalet *lagsökningar* och *vexelprotester* har utgjort:

	Lagsökningar.	Vexelprotester.
År 1886.....	3,703	2,072
» 1887.....	3,397	1,426
» 1888.....	2,610	1,159
» 1889.....	1,620	1,165
» 1890.....	1,385	1,496.

Ofvanstående siffror utvisa nog höga belopp, men gifva intet riktigt uttryck för affärsställningen bland befolkningen, då, såsom Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande i förra berättelsen

framhöll, en stor del af lagsökningarne och vaxelprotesterne har sin grund i gamla vanor och ovanor vid affärstransaktioner.

Bankernas benägenhet för utlåning under form af vaxel och de ytterst små belopp, som dessa vaxlar ofta representera, hafva också sin del i vaxelprotesternas stora antal.

De ekonomiska förhållandena inom länet äro i allmänhet goda, men de större förmögenheterna, hvilka ofta uppgingo till verkliga rikedomar, blifva allt mera sällsynta, liksom källan att dem förvärfva utsinat, sedan skogspossessionerna blifvit stadigare och handeln med Norge blifvit inskränkt eller upphört med jernbanan.

Deremot tilltager *den allmänna välmågan*, hemmanen äro i allmänhet icke öfverdrifvet skuldsatta och besparingarne ökas, hvarför äfven befolkningen, oaktadt skogsrörelsen på samma tid varit inskränkt, kunnat, om äfven med försakelser, genomgå de temligen hårda pröfningar, som tvenne dåliga skördar å rad under denna period orsakat, utan att behöfva vädja till undsättning af staten.

Allt lofvar, att detta läns befolkning icke skall blifva efter, när de öfriga provinserna gå framåt, utan draga sitt strå till stacken och lemna sitt bidrag till fosterlandets förkofran och framgång.

Östersund i Landskansliet den 31 december 1892.

JOHN ERICSON.

P. G. Rissler.

Axel Lené.

Tab. 1.

FOLKMÄNGDEN I JEMTLANDS LÄN ÅREN 1886—1890.

1.		2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
		Den 31 december, enligt prester- skapets uppgifter.			Enligt de mantalslängder, som upprättats vid slutet af motstående år.					
					Hela folkmängden.			Deraf frie från mantals- penningar.		
		Mankön.	Qvinkön.	Summa.	Mankön.	Qvinkön.	Summa.	Mankön.	Qvinkön.	Summa.
Landsbygden	år 1886.....	46,406	43,963	90,369	45,765	43,470	89,235	19,988	20,716	40,704
	1887.....	47,508	44,870	92,378	46,686	44,286	90,972	20,458	21,244	41,702
	1888.....	48,064	45,284	93,348	47,348	44,758	92,106	20,959	21,731	42,690
	1889.....	48,532	45,611	94,143	47,856	45,137	92,993	21,405	22,042	43,447
	1890.....	48,970	46,152	95,122	48,512	45,746	94,258	21,797	22,289	44,086
Östersunds stad	år 1886.....	2,356	2,595	4,951	2,339	2,597	4,936	823	888	1,711
	1887.....	2,356	2,740	5,096	2,408	2,716	5,124	924	959	1,883
	1888.....	2,419	2,814	5,233	2,400	2,760	5,160	900	908	1,808
	1889.....	2,424	2,843	5,267	2,474	2,896	5,370	1,006	1,101	2,107
	1890.....	2,457	2,876	5,333	2,462	2,884	5,346	993	1,058	2,051
Hela länet	år 1886.....	48,762	46,558	95,320	48,104	46,067	94,171	20,811	21,604	42,415
	1887.....	49,864	47,610	97,474	49,094	47,002	96,096	21,382	22,203	43,585
	1888.....	50,483	48,098	98,581	49,748	47,518	97,266	21,859	22,639	44,498
	1889.....	50,956	48,454	99,410	50,330	48,033	98,363	22,411	23,143	45,554
	1890.....	51,427	49,028	100,455	50,974	48,630	99,604	22,790	23,347	46,137

Tab. 2.

ALLMÄNNA VÄGAR OCH SKJUTSNING I JEMTLANDS LÄN ÅREN 1886—1890.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.			
Särskilda slag af vägar.	Längd af hvarje vägslag vid 1890 års slut.	Deraf under åren 1886—1890		Kostnad för under åren 1886—1890				Längd af indelade, med skjutsanstalter för sedda vägar vid 1890 års slut.	Skjutsanstalter (vid 1890 års slut)					
		fulländade och afnyttade nya vägar.	omlagda eller betydligt förbättrade vägsträckor.	fulländade nya vägar.		omlagda eller betydligt förbättrade vägsträckor.			med entreprenad.		utan entreprenad.			
				Af statsmedel.	Af landstingets eller kommuners medel.	Af statsmedel.	Af landstingets eller kommuners medel.		Gästgifverier.	Skjutsstationer.				
	Nymil.	Nymil.	Nymil.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Nymil.	Antal.	Antal.	Antal.			
A landsbygden:														
Allmänna landsvägar	168 62	6 35	4 88	76,960	38,480	46,600	54,136	158	74	7	3			
Häradsvägar.....														
Sockenvägar														
I staden Östersund.....	0 75	—	—	—	—	—	—	0 75	—	—	—			
Summa	169 37	6 35	4 88	76,960	38,480	46,600	54,136	158 75	74	7	3			
<i>Skjutslegan per nymil utgick vid 1890 års slut med:</i>														
2 80 kr. } hvilket är öfver maximilegan {										—	1	—		
1 95 » }										—	1	—		
1 70 » } hvilket är maximilega med entreprenadbidrag										74	5	—		
1 20 » } hvilket är under maximilega										—	—	3		
									Summa (skjutsanstalter)			74	7	3
									I kung- och krono- skjuts.	Vid gäst- gifverier med entre- prenad.	Vid skjuts- stationer med entre- prenad.	Vid skjuts- anstalter utan entre- prenad.		
Antal utgångna hästar under år 1886.....									36	15,033	589	—		
» » » » » 1887.....									31	9,463	573	—		
» » » » » 1888.....									16	14,134	399	—		
» » » » » 1889.....									52	16,524	933	—		
» » » » » 1890.....									41	18,197	707	93		
Summa (hästar)									176	73,351	3,201	93		

Tab. 3.

HEMMAN OCH LÄGENHETER SAMT STADSJORDAR M. M. I JEMTLANDS LÄN ÅR 1890.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	
I. Landsbygden.	Hemman och lägenheter upptagna i jordeboken.				Antal brukningsdelar.	Antal lägenheter, verk och inrättningar utom de i jordeboken särskildt upptagna (i kol. 2-4).					Taxeringsvärdet (i kronor)	
	Antal.	Mantal.		Jordtorp.		Ryttare-, soldat- och båtsmans-torp.	Backstugor.	Verk och inrättningar.	Hus i köpingar, villor, m. m.	Å jordbruksfastighet.	Å annan fastighet.	
		Oförmedlade.	Nuvarande.									
A. Kronoegendomar.												
1) Under allmän disposition.												
a) Kungs- och kungsladugårdar samt säterier...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
b) Boställen: hemman	52	22 339	22 162	53	85	—	—	1	1	509,200	10,000	
lägenheter	4	—	—	4	—	—	—	—	—	5,100	—	
c) Hemman	77	49 488	48 127	77	153	—	—	—	—	837,400	—	
Nybyggen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
d) Jordlägenheter	75	—	—	75	—	—	—	—	—	51,000	61,000	
e) Fiskerier	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
f) Verk och inrättningar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
2) Under enskild disposition.												
a) Säterier	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
b) Hemman	6	1 350	1 350	13	1	—	—	—	—	16,000	—	
Nybyggen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
c) Jordlägenheter	53	—	—	53	—	—	—	—	—	—	1)	
d) Fiskerier	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1)	
e) Verk och inrättningar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
B. Skatteegendomar.												
a) Boställen: hemman	7	1 318	1 318	7	—	—	—	—	—	31,500	—	
lägenheter	1	—	—	1	—	—	—	—	—	3,200	—	
b) Säterier	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
c) Hemman	2,829	1,055 809	1,027 350	8,017	3,720	—	833	117	30	33,284,700	3,274,350	
d) Jordlägenheter	25	—	—	25	—	—	—	—	—	7,200	—	
e) Fiskerier	22	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1)	
f) Verk och inrättningar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
C. Frälseegendomar.												
a) Boställen: hemman	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
lägenheter	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
b) Säterier och ladugårdar	2	0 088	0 088	51	10	—	—	—	—	189,700	—	
c) Rå- och rörs- (insockne) hemman	—	—	—									
d) Hemman	22	13 655	12 381	—	—	—	—	—	—	—	—	
e) Jordlägenheter	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
f) Fiskerier	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
g) Verk och inrättningar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
D. Andra fastigheter (som ej inräknats häröfvan).												
Kyrkor och andra offentliga byggnader	—	—	—	—	—	—	—	—	262	—	2,321,200	
Frälseräntor	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Summa	3,188	1,144 047	1,107 776	8,376	3,969	—	833	118	293	34,935,000	3,606,550	
Deraf fri från bevillning	—	—	—	—	—	—	—	—	—	929,500	2,382,200	
II. Staden.												
Hela antalet nybygda boningshus 1886—1890.	—	Mantal.		Antal landerier, jordlotter eller andra brukningsdelar.	Tomter.		Befintliga boningshus 1890.	Verk och inrättningar.	Kyrkor o. andra offentliga byggnader.	Taxeringsvärdet		
Östersund	28	Oförmedlade.	Nuvarande.	—	Bebygda.	Obebygda.	—	—	—	Å jordar.	Å hus och tomter.	
Summa	28	1	0 917	166	285	119	349	12	15	238,000	4,562,100	
Deraf fri från bevillning	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5,100	526,500	

1) Ej särskildt taxerade.

Tab. 4.

EGENDOMAR AF FIDEIKOMMISSNATUR I JEMTLANDS LÄN ÅR 1890

(Sådana finnas ej inom länet.)

Tab. 5.

EGENDOMAR TILLHÖRANDE INHEMSKA AKTIEBOLAG, I JEMTLANDS LÄN ÅR 1890.

1. Aktiebolagets namn.	2. Egendomens namn.	3. Belägenhet. Socken (stad).	4. 5. 6. 7. M a n t a l.				8. Summa.	9. Antal utjordar, ängar o. d. ej i mantal satt jord.	10. Antal verk och inrätt- ningar (fastig- heter i städer).	11. 12. 13. 14. Taxeringsvärdet (i kronor)				
			Krono.	Skatte.	Frälse.					Summa.	i jordbruks- fastighet.	i annan fastighet.	i frälse- ränta.	Summa.
					Säterier, ladugårdar, rå och rör.	All- mänt frälse.								
Aktiebolaget Gällö sågverk.....	Rind, Ubyn.....	Refsund.	—	0 102	—	—	0 102	2	1	11,000	65,000	—	76,000	
Aktiebolaget Ytterå brunns- och bad- inrättning.....	Ytterå badinrättning.....	Alsén. Näskott.	—	—	—	—	—	—	1 1	— —	4,000 12,000	— —	16,000	
Aktiebolaget Jemtlands folkbank.....	Gårdarne nr:is 19, 97 och 268 samt ett skogsskifte.	Östersunds stad.	—	—	—	—	—	1	3	500	44,600	—	45,100	
A. P. Hedbergs aktiebolag.....	Getingsfors, Gustafsnäs..... Lillkrogen, Åsen m. m..... Söre.....	Hellesjö. Bräcke. Lit.	—	0 256 0 760 0 333	—	—	1 349	—	—	8,700 26,900 11,000	— — —	— — —	46,600	
Bergviks och Ala nya aktiebolag.....	Byvallen m. m..... Glöte, Linsell..... Kolsätter m. m..... Blekberg m. m..... Vestansjö m. m..... Långå, Kyrkbyn.....	Sveg. Linsell. Elfros. Lillherdal. Ytter-Hogdal. Hede.	—	2 422 0 873 1 302 4 645 0 854 2 645	—	—	13 240	2 1 — — 1 —	1	70,200 24,400 38,800 215,900 45,800 103,800	7,000 — — — 5,800 —	— — — — — —	511,700	
Brunflo mejeriaktiebolag.....	Änge.....	Brunflo.	—	—	—	—	—	—	1	—	1,000	—	1,000	
Bräcke handelsaktiebolag.....	Bräckebyn.....	Bräcke.	—	—	—	—	—	—	1	—	2,000	—	2,000	
Bräcke ångsågs aktiebolag.....	Bräcke ångsåg.....	„	—	—	—	—	—	—	1	—	12,000	—	12,000	
Björknäs aktiebolag.....	Kärnäset.....	Ström.	—	0 051	—	—	0 051	—	—	2,300	—	—	2,300	
Dals ångsågs aktiebolag.....	Junsternäset.....	Frostviken.	—	0 250	—	—	0 250	—	—	3,000	—	—	3,000	
Dvärsätts mejeriaktiebolag.....	Dvärsätt.....	Rödön.	—	—	—	—	—	—	1	—	3,000	—	3,000	
Eriksdals aktiebolag.....	Hemskogskilen.....	Bräcke.	—	—	—	—	—	1	—	100	—	—	100	
Fagerviks trävaruaktiebolag.....	Käfsen..... Fäste..... Raftelven m. m..... Hotagen..... Hedningsfökälen..... Gunnarvattnet.....	Refsund. Hackås. Föllinge. Hotagen. Ström. Hotagen.	—	0 291 0 225 0 275 0 125 0 087 0 041	—	—	1 020	—	—	12,000 3,500 11,000 2,900 3,000 700	— — — — — —	— — — — — —	33,100	
Gällö ångsågs aktiebolag.....	Gällö, Ubyn.....	Refsund.	—	0 224	—	—	0 224	—	1	12,000	69,000	—	81,000	
Graningeverkens aktiebolag.....	Alavattnet m. m.....	Ström.	—	4,096	—	—	4 096	—	—	82,200	—	—	82,200	
Grönborgs bryggeriaktiebolag.....	Gården 1/2 101 och 1/2 102	Östersunds stad.	—	—	—	—	—	—	2	—	4,700	—	4,700	

Hackås och Näs brunns aktiebolag		Månsta	Näs	—	—	—	—	—	1	—	2,000	—	2,000
Hackås och Näs ullspinneriaktiebolag		Billsta	Hackås	—	—	—	—	—	1	—	11,000	—	11,000
Heffners aktiebolag		Alanäset m. m.	Hellesjö.	—	0 908	—	—	—	—	—	11,200	—	—
		Borglunda m. m.	Stugun.	—	0 166	—	—	1	1	—	18,400	300	—
		Hofsjö	Nyhem.	—	0 079	—	—	2	1	—	4,000	5,000	—
		Gråsjön	Bräcke.	—	0 188	—	—	2	—	—	24,900	—	—
		Galberget	Oviken.	—	—	—	—	1	—	—	500	—	—
		Hårdlund, Nedgård	Kall.	—	0 787	—	—	—	—	—	12,800	—	—
		Aspbacken, Rönnöfors bruk m. m.	Offerdal.	—	1 378	—	—	2	1	—	19,700	8,000	—
		Björhuskålen, Landvägen	Lit.	—	0 676	—	—	—	—	—	7,800	—	—
		Häggesta, Kongata	Häggenså.	—	—	—	—	2	—	—	900	—	—
		Raftelfven	Föllinge.	—	0 084	—	—	—	—	—	2,500	—	—
		Flinten, Hotagen	Hotagen.	—	0 550	—	—	—	—	—	7,400	—	—
		Sikkåkålen, Viken	Hammerdal.	—	0 299	—	—	—	—	—	13,000	—	—
		Kålen	Rödön.	—	—	—	—	1	—	—	2,000	—	—
		Klöfsjöbyn, Skåland	Klöfsjö.	—	0 358	—	—	—	1	—	9,300	2,000	—
		Storsjö	Storsjö.	—	0 361	—	—	—	—	—	7,800	—	—
				5 714	—	—	—	—	—	—	—	—	157,500
Hudiksvalls trävaruaktiebolag		Åsen, Östansjö	Lillherdal.	—	1 639	—	—	—	—	—	70,800	—	—
		Aspan, Aspaveden	Ytter-Hogdal.	—	0 344	—	—	—	—	—	5,600	—	—
				1 983	—	—	—	—	—	—	—	—	76,400
Hernösands ångsågs aktiebolag		Bredgård	Ström.	—	0 055	—	—	—	—	—	7,500	—	—
				0 055	—	—	—	—	—	—	—	—	7,500
Jemtlands mejeriaktiebolag		Enkroken, Gråsjölien, Handöl	Åre.	—	1 729	—	—	—	—	—	16,500	—	—
				1 729	—	—	—	—	—	—	—	—	16,500
Jemtlands fröklängningsanstalts aktiebolag		Vretlotten n:o 5	Östersunds stad.	—	—	—	—	—	1	—	6,000	—	—
				—	—	—	—	—	—	—	—	—	6,000
Johannisviks aktiebolag		Hammaren	Ragunda.	—	0 250	—	—	—	—	—	29,200	—	—
		Österuppland	Mörspill.	—	0 428	—	—	—	—	—	11,000	—	—
				0 678	—	—	—	—	—	—	—	—	40,200
Iggesunds bruks aktiebolag		Klaxåsen	Rätan.	—	0 284	—	—	—	—	—	5,800	—	—
		Byn m. m.	Sveg.	—	2 015	—	—	—	—	—	57,900	—	—
		Ranajö	Linsell.	—	0 189	—	—	—	—	—	4,500	—	—
				2 438	—	—	—	—	—	—	—	—	68,200
Kramfors aktiebolag		Svansäle	Ström.	—	0 125	—	—	—	—	—	12,000	—	—
		Hafsnäs m. m.	Alanäs.	—	1 988	—	—	1	—	—	81,500	—	—
		Dabbsjön m. m.	Frostviken.	—	0 744	—	—	1	—	—	17,100	—	—
		Löfberga	Ström.	—	0 087	—	—	—	—	—	3,500	—	—
				2 894	—	—	—	—	—	—	—	—	114,100
Krokoms mejeriaktiebolag		Hissmon	Rödön.	—	—	—	—	—	1	—	—	3,000	—
				—	—	—	—	—	—	—	—	—	3,000
Kungsgården—Mariebergas aktiebolag		Sörviknäset	Borgvattnet.	—	0 039	—	—	—	—	—	2,200	—	—
		Byvattnet m. m.	Ström.	—	0 651	—	—	—	—	—	28,000	—	—
		Hägnäset	Frostviken.	—	0 021	—	—	—	—	—	1,500	—	—
				0 711	—	—	—	—	—	—	—	—	31,700
Ljusne—Voxna aktiebolag		Hvitvattnet	Rätan.	—	0 213	—	—	—	—	—	7,000	—	—
		Byvallen, Dufberg	Sveg.	—	0 261	—	—	—	—	—	7,400	—	—
		Kolsätter m. m.	Elfros.	—	0 413	—	—	—	—	—	8,900	—	—
		Högen m. m.	Lillherdal.	—	5 888	—	—	—	1	—	255,000	6,000	—
		Risberget m. m.	Ytter-Hogdal.	—	0 177	—	—	—	—	—	16,700	—	—
		Kyrkbyn	Öfver-Hogdal.	—	0 593	—	—	—	—	—	12,200	—	—
		Långå	Hede.	—	0 555	—	—	—	—	—	2,000	—	—
		Funäsdalen	Tennäs.	—	0 194	—	—	—	—	—	5,100	2,000	—
				8 244	—	—	—	—	1	1	—	—	322,300
Locknö ångsågs aktiebolag		Hosjöberg och Hosjön	Frostviken.	—	0 244	—	—	—	—	—	22,000	—	—
				0 244	—	—	—	—	—	—	—	—	22,000
Mons trävaruaktiebolag		Brynjegård m. m.	Stugun.	—	0 573	—	—	—	1	—	34,000	—	—
		Våle	Bodsjö.	—	0 114	—	—	—	1	—	12,300	—	—
		Stugusjön	Bräcke.	—	0 487	—	—	—	—	—	32,400	—	—
		Lagmanslandet	Brunflo.	—	0 145	—	—	—	—	—	6,800	—	—
		Rogsta m. m.	Hackås.	—	1 305	—	—	—	—	—	39,600	—	—
		Bergsjön	Kall.	—	0 750	—	—	—	—	—	9,000	—	—
		Fjällandel, Lillejöhögen	Lit.	—	0 320	—	—	—	—	—	15,500	—	—
		Hede m. m.	Rätan.	—	1 074	—	—	—	—	—	58,400	—	—
		Nybo, Qvarnsjö	Klöfsjö.	—	0 731	—	—	—	—	—	20,700	—	—
		Gården n:o 87 och ² / ₃ 88 samt tomt. n:o ¹ / ₂ 103	Östersunds stad.	—	—	—	—	—	2	—	—	26,800	—
				5 449	—	—	—	—	—	—	—	—	255,400
Marma sågverks aktiebolag		Godberget m. m.	Ytter-Hogdal.	—	3 093	—	—	—	—	—	90,500	—	—
				3 093	—	—	—	—	—	—	—	—	90,500
Norrviks ångsågs aktiebolag		Storgården	Aspås.	—	0 208	—	—	—	—	—	3,800	—	—
				0 208	—	—	—	—	—	—	—	—	3,800
Ortvikens ångsågs aktiebolag		Köttösjön	Ragunda.	—	0 221	—	—	—	1	—	12,200	—	—
		Hemsjö, Od	Bräcke.	—	0 125	—	—	—	1	—	24,000	—	—

Tab. 5. (Forts.) EGENDOMAR TILLHÖRANDE INHEMSKA AKTIEBOLÄG, I JEMTLANDS LÄN ÅR 1890.

1. Aktiebolagets namn.	2. Egendomens namn.	3. Belägenhet. Socken (stad).	4. 5. 6. 7. M a n t a l.				8. Summa.	9. Antal utjordar, ångar o. d. ej i mantal satt jord.	10. Antal verk och inrättningar (fastigheter i städer).	11. 12. 13. 14. Taxeringsvärdet (i kronor)			
			Krono.	Skatte.	Frälse.					å jordbruksfastighet.	å annan fastighet.	å frälseränta.	S u m m a.
					Säterier, ladugårdar, rå och rör.	Allmänt frälse.							
Ortvikens ångsågs aktiebolag.....	Galberget, Löfdalen Storsjö.....	Oviken. Storsjö.	—	0 188	—	—	—	—	3,900	—	—	48,900	
			—	0 444	—	—	—	—	8,800	—	—		
Skönviks aktiebolag.....	Alanäset m. m. Vestanede, Öfsjö..... Lillsjölandet, Gussjö säg..... Anviken, Stafre ångsåg m. m. Gimdalen m. m. Gråsjön, Bräckebyn..... Binnäset..... Bodsjöbyn m. m. Österböle m. m. Kärviken m. m. Stugusjön m. m. Löfdalen..... Byom..... Ede, Fyrås..... Kilen m. m. Bergsbyn m. m. Hallen, Vesteråsen..... Rätansbyn..... Storsjö.....	Hellesjö. Håsjö. Fors. Refsund. Nyhem. Bräcke. Sundsjö. Bodsjö. Brunflo. Hackås. Bräcke. Oviken. Lit. Hammerdal. Aspås. Berg. Åsarne. Rätan. Storsjö.	—	4 271	—	—	2	—	122,800	—	—	614,700	
			—	0 310	—	—	1	—	4,200	—	—		
			—	1 884	—	—	—	1	48,000	1,100	—		
			—	1 048	—	—	1	1	66,200	75,000	—		
			—	0 125	—	—	2	1	9,000	1,500	—		
			—	—	—	—	3	—	6,000	—	—		
			—	0 125	—	—	—	—	10,500	—	—		
			—	1 630	—	—	7	—	86,500	—	—		
			—	0 507	—	—	10	—	36,400	—	—		
			—	0 958	—	—	1	—	5,600	—	—		
			—	0 479	—	—	5	—	23,900	—	—		
			—	0 125	—	—	—	—	2,300	—	—		
			—	0 535	—	—	—	—	12,800	—	—		
			—	0 347	—	—	1	—	29,000	—	—		
			—	0 443	—	—	—	—	6,100	—	—		
			—	0 584	—	—	6	1	31,900	4,000	—		
			—	0 600	—	—	1	—	21,100	—	—		
			—	0 083	—	—	—	—	2,000	—	—		
			—	0 444	—	—	—	—	8,800	—	—		
Sunds aktiebolag.....	Krokåvåg..... Storåsen..... Bispgården m. m. Digertjernskilen m. m. Gåsböle m. m. Nybodarne..... Hunge, Kälen..... Gransjölandet m. m. Mordviken med ångsåg m. m. Kilen..... Säter..... Fjäl m. m. Gården n:o 139.....	Ragunda. Hellesjö. Fors. Stugun. Refsund. Nyhem. Bodsjö. Sundsjö. Bräcke. Aspås. Rödön. Lit. Östersunds stad.	—	0 083	—	—	1	—	5,600	—	—	317,900	
			—	0 146	—	—	—	—	3,300	—	—		
			—	1 832	—	—	1	—	55,200	—	—		
			—	0 372	—	—	3	1	10,500	7,500	—		
			—	0 556	—	—	—	—	39,500	—	—		
			—	0 167	—	—	—	—	20,000	—	—		
			—	0 069	—	—	1	—	4,500	—	—		
			—	0 277	—	—	5	—	27,800	—	—		
			—	0 326	—	—	4	1	42,300	30,000	—		
			—	0 041	—	—	—	—	600	—	—		
			—	0 306	—	—	—	—	9,500	—	—		
			—	1 117	—	—	—	—	33,600	—	—		
			—	—	—	—	—	1	—	28,000	—		
Storsjöns ångbåtsaktiebolag.....	Vretlott n:o 50.....	, ,	—	—	—	—	—	1	500	—	—	500	
Sandvikens ångsågs aktiebolag.....	Hallen.....	Hammerdal.	—	—	—	—	—	1	3,000	—	—	3,000	
Ströms trävarnaktiebolag.....	Bredgård m. m. Lidsjöberg..... Björkvattnet m. m.	Ström. Alanäs. Frostviken.	—	0 702	—	—	2	1	58,000	2,000	—	107,700	
			—	0 182	—	—	—	—	12,000	—	—		
			—	0 924	—	—	1	—	35,700	—	—		
Strömsnäs ångsågs aktiebolag.....	Långåsen.....	Ström.	—	0 250	—	—	—	—	20,000	—	—	20,000	
Svartviks aktiebolag.....	Tossåsen..... Hvitvattnet m. m. Hallen m. m. Bynillsvallen m. m. Linsell, Ransjö..... Kolsätter..... Herjeåsjön..... Fåasjö m. m. Kyrkbyn..... Gafvelåsen m. m. Färjestaden m. m. Funäsdalen m. m.	Berg. Rätan. Åsarne. Sveg. Linsell. Elfros. Lillherdal. Ytter-Hogdal. Öfver-Hogdal. Vemdalen. Hede. Tennäs.	—	0 003	—	—	1	—	2,500	—	—	371,500	
			—	0 627	—	—	2	1	21,300	10,000	—		
			—	0 792	—	—	3	1	31,400	1,500	—		
			—	2 628	—	—	2	1	71,400	4,100	—		
			—	1 584	—	—	1	1	51,300	2,500	—		
			—	0 117	—	—	—	—	2,500	—	—		
			—	0 014	—	—	—	—	600	—	—		
			—	0 216	—	—	1	1	45,100	1,000	—		
			—	0 560	—	—	—	—	12,000	—	—		
			—	0 922	—	—	1	1	30,300	300	—		
			—	2 086	—	—	1	—	76,900	—	—		
			—	0 277	—	—	—	—	6,800	—	—		
Svensta handelsaktiebolag.....	Österåsen.....	Åsarne.	—	—	—	—	—	1	—	5,000	—		5,000
Tunadals aktiebolag.....	Bodsjöbyn m. m.	Bodsjö.	—	0 581	—	—	3	—	35,800	—	—	35,800	

Mjösjö, Åsen.....	Sundsjö.	—	0:667	—	—	—	1	—	27,100	—	—	—	
Bensjö.....	Bräcke.	—	0:177	—	—	—	—	—	10,000	—	—	—	
Vamsta.....	Brunflo.	—	—	—	—	—	—	1	—	3,000	—	—	
Sinnberg.....	Näs.	—	—	—	—	—	1	—	1,600	—	—	—	
Näcksta, Storå sågverk m. m.	Häckås.	—	1:379	—	—	—	7	1	42,300	11,200	—	—	
Sundsbacken.....	Hallen.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Risgård, Storbacken.....	Offerdal.	—	0:376	—	—	—	1	—	9,700	—	—	—	
Munkflohögen, Storbränna.....	Häggenås.	—	0:198	—	—	—	—	—	3,900	—	—	—	
Backen m. m.....	Föllinge.	—	0:542	—	—	—	—	—	11,100	—	—	—	
Fanbyn, Dvårsätt.....	Rödön.	—	0:208	—	—	—	—	1	6,000	1,300	—	—	
Brynje.....	Berg.	—	0:583	—	—	—	—	—	24,000	—	—	—	
Gården n:o 136, vretlotten n:o 42 och 1/4 skogsskifte	Östersunds stad.	—	—	—	—	—	4:661	2	3,800	18,000	—	208,300	
Vifetavarfs aktiebolag.....	Krokvåg m. m.	Ragunda.	—	1:296	—	—	—	1	60,400	—	—	—	
	Fugelsta, Svedje.....	Håsjö.	—	0:515	—	—	—	—	23,100	—	—	—	
	Korsåmon m. m.....	Fors.	—	0:998	—	—	—	—	50,500	—	—	—	
	Digertjernskilen m. m.....	Stugun.	—	1:005	—	—	—	—	80,100	—	—	—	
	Nybodarne.....	Nyhem.	—	0:125	—	—	—	—	15,000	—	—	—	
	Boggsjö m. m.....	Sundsjö.	—	0:562	—	—	—	5	45,200	—	—	—	
	Berge m. m.....	Brunflo.	—	1:124	—	—	—	1	42,400	—	—	—	
	Nyby, Prisgård.....	Lit.	—	0:277	—	—	—	—	6,500	—	—	—	
	Grafvarevägen, Norrgård.....	Föllinge.	—	0:548	—	—	—	—	17,000	—	—	—	
	Ede m. m.....	Hammerdal.	—	0:642	—	—	—	—	98,000	—	—	438,200	
Verldsgoodtemplars i Östersund byggnadsaktiebolag.....	Tomterna n:is 181 och 183.	Östersunds stad.	—	—	—	—	—	—	—	42,000	—	42,000	
Väija ångsågs aktiebolag.....	Gärde.....	Ström.	—	0:111	—	—	—	—	8,000	—	—	8,000	
Ytterå qvarn- och sågverksaktiebolag	Ytterå.....	Ålsen.	—	—	—	—	—	—	—	25,000	—	25,000	
Ångfartygsaktiebolaget »Virgo».....	Bredgård.....	Ström.	—	—	—	—	—	—	—	1,000	—	1,000	
Äggfors aktiebolag i Mörsill.....	Äggfors.....	Mörsill.	—	—	—	—	—	—	—	25,000	—	25,000	
Änge bryggeriaktiebolag.....	Odenasla.....	Brunflo.	—	—	—	—	—	—	—	25,300	—	—	
	Bredgård.....	Ström.	—	—	—	—	—	—	—	3,500	—	28,800	
Östersunds badhusaktiebolag.....	Badhus.....	Östersunds stad.	—	—	—	—	—	—	—	3,000	—	3,000	
Östersunds elektriska belysningsaktiebolag.....	Maskinhus.....	» »	—	—	—	—	—	—	—	10,000	—	10,000	
		Summa	—	98:228	—	—	—	98:228	120	53	3,788,400	635,000	4,426,400

Tab. 6.

EGENDOMAR TILLHÖRANDE FRÄMMANDE MAGTERS UNDERSÅTAR, I JEMTLANDS LÄN ÅR 1890.

1. Främmande magters och undersåtens namn.	2. Egendomens namn.	3. Belägenhet. Socken (stad).	4. 5. 6. 7. 8. M a n t a l.					9. Antal utjordar, ångar o. d. ej i mantal satt jord.	10. Antal verk och inrättningar (fastigheter i städer).	11. 12. 13. 14. Taxeringsvärdet (i kronor)			
			Krono.	Skatte.	Frälse.		Summa.			å jordbruksfastighet.	å annan fastighet.	å frälseränta.	Summa.
					Säterier, ladugårdar, rå och rör.	Allmänt frälse.							
Braathen & C:o, norsk nationalitet	Österåsen.....	Fors.	—	0:067	—	—	—	—	—	2,200	—	—	—
	Boda.....	Lit.	—	0:078	—	—	—	—	—	1,800	—	—	—
Bakke, Hans, Rörås, » »	Kyrkbyn.....	Tennäs.	—	0:014	—	—	—	—	—	800	—	—	—
Engzelius, M., » »	Funåsdalen, Malmagen.....	»	—	0:194	—	—	—	—	—	7,200	—	—	—
Flodström, Joakim, » »	Viken.....	Oviken.	—	0:342	—	—	—	—	—	4,800	—	—	—
Flodström, Carl, » »	».....	»	—	—	—	—	—	—	—	1,700	—	—	—
Guldbrandsen, Evert, » »	Vretlotten n:o 4.....	Östersunds stad.	—	—	—	—	—	1	—	2,300	—	—	—
Holst, J., Trondhjem, » »	Skalstugan.....	Åre.	—	0:667	—	—	—	—	—	10,000	20,000	—	—
»Jemtlands Saagbrug» » »	Öfverocke sågverk.....	Mörsill.	—	—	—	—	—	—	—	—	50,000	—	—

Tab 6. (Forts.) EGENDOMAR TILLHÖRANDE FRÄMMANDE MAGTERS UNDERSÅTAR, I JEMTLANDS LÄN ÅR 1890.

1. Främmande magters och undersåtens namn.	2. Egendomens namn.	3. Belägenhet. Socken (stad).	4. 5. 6. 7. 8. M a n t a l.					9. Antal utjordar, ångar o. d. ej i mantal satt jord.	10. Antal verk och inrättningar (fastigheter i städer).	11. 12. 13. 14. Taxeringsvärdet (i kronor)			
			4. Krono.	5. Skatte.	6. Frälse.		8. Summa.			11. å jordbruksfastighet.	12. å annan fastighet.	13. å frälseränta.	14. Summa.
					6. Säterier, ladugårdar, rå och rör.	7. Allmänt frälse.							
Klingenberg, H. F., Trondhjem, norsk nationalitet.....	Valne.....	Lockne.	—	0 118	—	—	—	—	—	4,800	—	—	143,500
	Bye.....	Mörsill.	—	0 167	—	—	—	—	—	3,000	—	—	
Molner, Johannes, norsk nationalitet	Handöl.....	Åre.	—	0 094	—	—	—	—	—	1,300	—	—	
Pedersen, Torkel, >	>	>	—	0 021	—	—	—	—	—	200	—	—	
Sellanders e:a, J. M., >	Storlien.....	>	—	0 250	—	—	—	—	1	5,600	20,000	—	
Thorstenson, Ole, >	1/4 skogsskifte.....	Östersunds stad.	—	—	—	—	—	1	—	800	—	—	
Wærner, Cath., >	Vretlotten n:o 49.....	>	—	—	—	—	—	1	—	2,000	—	—	
Witbroe, Lars Jonsson, >	Backen.....	Oviken.	—	0 365	—	—	—	—	—	5,000	—	—	
Verstegh, A. N., tysk >	Alavattnet och Jerilvattnet..	Ström.	—	0 083	—	—	—	1	—	3,500	—	—	
Hagberg, Levis Evans, och Lionet Richard, Cavendish Boyle, engelsk nationalitet.....	Hallen.....	Undersåker.	—	—	—	—	—	1	—	800	—	—	
	Skansegan (cellulosafabrik)..	>	—	—	—	—	—	—	1	—	850,000	—	
Miller, Levis, engelsk nationalitet.....	Mo med sågverk o. Svensta med d:o.....	>	—	1 333	—	—	—	—	3	65,000	145,000	—	
	Sågverk vid Trångsviken....	Alsen.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
		Summa	—	3 793	—	—	—	3 793	6	7	122,800	1,085,000	—
													1,267,800

Tab. 7.

BRANDFÖRSÄKRINGSINRÄTTNINGARNES VERKSAMHET, I JEMTLANDS LÄN ÅREN 1886—1890.

1. Inrättningens namn och verksamhetsområde.	2. År då verksamheten började.	3. Infutna försäkringsavgifter (eller utdebiterade belopp). 1886—1890.	4. Öfriga inkomster. 1886—1890.	5. Utbetalda brandskadeersättningar. 1886—1890.	6. Afsättningar till fonder. 1886—1890.	7. Öfriga utgifter. 1886—1890.	8. Befintliga fonder eller tillgångar vid slutet af året af 1890.	9. Försäkringsbelopp		10. Utdebiteringsgrund. Utdebiterade öre för hvarje 100 kr. ansvarighetsbelopp.					11. Eldavådor för hvilka under 1886—1890 utbetalts ersättning		12. Anmärkingar.
								9. tecknad under loppet af år 1890.	10. qvarstående vid slutet af år 1890.	11. 1886.	12. 1887.	13. 1888.	14. 1889.	15. 1890.	16. endast för fast eller endast för lös egendom.	17. både för fast och lös egendom.	
Jemtlands läns brandstods- bolag.	{ Fast egendom Lös egendom }	1846 { 70,342 38,666 }	7,224 3,890	62,674 34,958	6,991 3,764	7,834 4,218	28,047 15,102	302,330 164,910	11,144,560 5,871,440	10 6	13 14	12 8	12 14	12 17	19 6	{ 61 — }	1)
Bergs och Åsarnes d.o.	{ Fast egendom Lös egendom }	1872 { 2,311 — }	951	113	1,996	1,308	4,808	{ 3,700 2,480 }	{ 381,550 412,150 }	5 5	5 5	5 5	5 5	5 5	2 —	{ — — }	
Svegs sockens enskilda d.o.	{ Fast egendom Lös egendom }	1856 { 1,546 — }	353	3,909	—	577	1,064	—	245,030	—	—	40	—	20	—	{ — — }	
Rätans sockens d.o.	{ Fast egendom Lös egendom }	1882 { 3,195 — }	—	2,172	649	137	3,140	268,211	271,884	15	15	10	10	15	—	{ — — }	4

Lillherdals sockens brandstodsbolag.	{ Fast egendom Lös egendom }	1858	—	356	20	—	—	345	107,177	421,391	{ — — }	—	—	—	—	3 1	—	4	2)
Rödöns tingslags d.o.	{ Fast egendom Lös egendom }	1862	5,521	184	2,797	—	1,067	2,069	2,196	2,973,000	{ 4 4 }	3 3	3 3	5 5	—	—	—	11	
Lits och Kyrkås d.o.	{ Fast egendom Lös egendom }	1852	{ 3,592 1,460 }	55 310	868	—	664 65	2,158 2,084	40,900 45,900	1,504,070 1,515,750	{ 5 5 }	5 —	5 —	5 —	5 —	—	2	—	
Häggenås d.o.	{ Fast egendom Lös egendom }	1884	4,800	33	{ 1,393 2,000 }	640	800	2,679	14,500	1,922,735	{ 1 ³ — }	7 ⁶ 33 ²	7 ¹ 9	—	—	{ 3 — }	{ 1 1 }	6	
Föllinge och Hotagens d.o.	{ Fast egendom Lös egendom }	1872	2,144	355	2,114	—	525	555	26,270	{ 880,500 896,730 }	{ — — }	10 5	—	10 2	—	—	—	11	
Hammerdalsförsäkringsbolag.	{ Fast egendom Lös egendom }	1877	{ 4,219 1,149 }	886	{ 2,474 1,952 }	2,949	3,100	6,404	{ 59,740 20,300 }	1,880,340 1,724,860	{ 5 5 }	6 6	3 3	4 4	8 8	—	—	7	
Ströms brandförsäkringsbolag.	{ Fast egendom Lös egendom }	1870	5,685	3,970	{ 1,300 354 }	4,451	1,165	19,934	28,840	{ 726,560 582,231 }	{ 10 10 }	10 10	10 10	10 10	10 10	—	2 2	—	
Hallens tingslags brandstods- bolag (omfattar jemväl några byar inom Sunne och Mattmars socknar).	{ Fast egendom Lös egendom }	?	4,673	3,001	{ 22 81 }	1,850	2,632	15,885	—	{ 752,995 829,745 }	{ 5 5 }	5 5	5 5	5 5	5 5	—	1 2	2	
Ovikens och Myssjö enskilda brandstodsbolag.	{ Fast egendom Lös egendom }	1876	{ 1,413 1,573 }	1,015 1,163	217 42	—	1,018	11,645	{ 49,330 31,150 }	784,180 818,640	{ 5 5 }	5 5	5 5	— —	— —	— —	— —	4	
Undersåkers sockens brand- stodsbolag.	{ Fast egendom Lös egendom }	1871	{ 943 574 }	—	—	—	27	2,588	—	202,008	{ 10 10 }	10 10	10 10	10 10	10 10	—	—	—	
Åre sockens d.o.	{ Fast egendom Lös egendom }	1869	{ 1,963 1,370 }	—	246 33	—	188 126	8,411 5,692	12,160 8,100	417,300 284,720	{ 10 10 }	10 10	10 10	10 10	10 10	3 1	—	1	
Kalls brandstodsörening.	{ Fast egendom Lös egendom }	1869	{ — — }	—	—	—	228 228	3,706 2,813	10,700 8,500	228,000 165,000	{ — — }	— —	— —	— —	— —	— —	— ?	—	
Offerdals brandstodsbolag.	{ Fast egendom Lös egendom }	1881	3,338	159	2,538	—	538	547	—	1,487,550	{ — — }	— —	— —	20 10	—	1 1	—	1	
Alsens och Mattmars d.o.	{ Fast egendom Lös egendom }	1863	2,457	825	{ 75 83 }	2,343	780	4,947	26,760	1,989,920	{ 2 2 }	2 2	2 2	2 2	5 5	—	—	1	
Näs och Hackås d.o.	{ Fast egendom Lös egendom }	1871	5,178	633	{ 996 246 }	—	2,012	9,187	{ 13,980 2,940 }	544,450 444,860	{ 10 10 }	10 10	10 10	10 10	10 10	—	—	2	
Refsunds tingslags d.o.	{ Fast egendom Lös egendom }	1863	{ 13,691 13,792 }	310 347	9,963 9,812	—	1,151 1,456	2,983 3,571	48,290 9,050	2,416,100 2,531,390	{ 15 5 }	10 10	10 10	15 20	10 10	3 9	—	18	
Marieby sockens d.o (Marie- by socken samt hemman i Brunflo och Lockne socknar).	{ Fast egendom Lös egendom }	1859	977	—	—	—	32	8,214	{ 2,960 4,170 }	147,220 128,310	{ 5 5 }	5 5	5 5	5 5	5 5	—	—	—	
Summa			196,572	26,020	143,476	25,633	31,903	170,704	1,315,544	47,664,449	—	—	—	—	—	56	133		

A n m ä r k n i n g a r.

1) Återförsäkringar förekomma ej. — 2) Fullständiga uppgifter hafva ej kunnat erhållas.

Tab. 8.

FROMMA STIFTELSE, STIPENDIIFONDER, PENSIONSANSTALTER, SJUKKASSOR OCH DERMED JEMFÖRLIGA
INRÄTTNINGAR I JEMTLANDS LÄN ÅR 1890.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Stiftelsens namn.	Stiftelsens ändamål.	Stiftarens namn och yrke.	Stiftelsens år och dag.	Utdelning under år 1890		Stiftelsens storlek vid slutet af år 1890.		Stiftelsen förvaltas af:	Anmärknigar.
				till nedanstående antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.	Kapital. Kronor.	Deraf värde af fastigheter. Kronor.		
A. Å landsbygden.									
<i>a) Stiftelser för egentlig fattigvård, för s. k. pauvres honteux o. dyl.</i>									
Lars Lithanders donationsfond.	Inrättande af fattiggård eller till fattigvårdens behof.	Landtbrukaren L. Lithander.	1888 ²² / ₈	—	—	16,400	—	Fattigvårdsstyrelsen i Lit.	
Fjerdingsmannen Jonas Jönssons i Häxås fattighemsfond.	Inrättande af fattighem i Hamnerdal.	Hemmansegaren J. Jönsson i Häxås.	1876 ²² / ₈	—	—	25,199	—	D:o i Hamnerdal.	
Per Anderssons och hans hustrus nödhjulsfond.	»För inköp af säng- och gångkläder åt dem, som genom sjukdom eller oförvårdad fattigdom deraf äro mest i behof», inom Hamnerdals och Gäxsjö församlingar.	Hemmansegaren P. Andersson o. h. h. Anna Hemmingsdotter i Gäxsjö.	1888 ⁷ / ₈	—	—	5,552	—	D:o d:o.	
P. A. Amréns understödsfond.	Fattigunderstöd inom Ragunda socken.	Bondesonen P. A. Amrén.	1882 ¹² / ₉	—	15	300	—	Fattigvårdsstyrelsen.	
Rabinska fonden.	Understöd åt fattige inom Frösöns socken.	Mamsell Elisabet Lindström.	1866 ²¹ / ₈	10	55	1,000	—	D:o.	
Södergrenska testamentet.	Fattigunderstöd inom Undersåkers, Kalls och Åre socknar.	Bruksegaren Nils Södergren.	1805 ¹⁹ / ₁₁	—	500	10,000	—	Pastor jemte kyrkovårdarne.	
Bredmanska donationen.	Årliga räntan användes för fattigvården inom Ovikens kommun.	Professor Johan Bredman.	—	—	143	2,868	—	Fattigvårdsstyrelsen.	
A. Jönssons i Klockarbacken och hans hustrus donation.	D:o d:o.	Bonden Anders Jönsson.	—	—	4	82	—	D:o.	
Brukspatron Nils Södergrens testamente.	Understöd åt en skollärare i Tennäs socken samt studerande från Herjedalen och fattige inom Tennäs.	Bruksegaren N. Södergren.	1805 ¹⁹ / ₁₁	—	240	4,000	—	D:o i Tennäs.	1)
<i>b) Stiftelser och inrättningar för barnavård och barnundervisning.</i>									
Fru Maria Salanders premiefond.	Understöd åt skolbarn inom Ytter-Hogdals socken.	M. Salander.	1878 ⁸ / ₁₂	3	3	60	—	Skolrådet i Ytter-Hogdal.	
Kronofogden S. O. Hammarströms donation.	D:o d:o.	S. O. Hammarström.	1866 ⁴ / ₉	10	50	1,000	—	D:o d:o.	
Racklöwska skolan.	Skolundervisning åt fattiga barn inom Undersåkers pastorat.	Handlanden Olof Hansson Racklöv.	1801 ²¹ / ₇	—	—	18,757	—	Kyrkoherde och kyrkovårdar.	
Hans Erssons och P. Vikströms donationsfond.	Understöd för medellösa barns skolgång inom Åre församlingens vestra del.	H. Ersson i Forsen och direktör P. Vikström.	1842	25	74	1,708	—	Joh. Peter Andersson i Dufed.	
Länsmann Nilssons stipendiefond.	Premier åt barn i Hallens sockens folkskola.	Flera bidrag.	1876 ²⁰ / ₉	6	30	500	—	Skolrådet.	
Sandströmska donationen.	Hjelp åt fattiga skolbarn i vestra delen af Kalls socken.	Axel Sandström.	1865 ¹⁸ / ₉	2	54	1,100	—	D:o.	
Tunadals donationsfond.	Fattiga barns inom Ragunda socken beklädnad.	Tunadals trävaruaktiebolag.	1867 ²⁷ / ₈	3	50	1,000	—	Fattigvårdsstyrelsen.	
Gissléniska donationen.	Undervisningsväsendets inom Ragunda socken befordrande.	Handlanden Lars Gisslén i Uppsala.	1835 ²⁰ / ₈	—	150	7,000	—	Skolrådet i Ragunda.	
Fond för fattiga barns skolgång.	Middagsmåltid åt medellösa skolbarn inom Brunflo socken under skolgången.	Gåfvor och sammanskott.	1866 ¹³ / ₄	8	157	3,801	—	D:o i Brunflo.	2)
Stens fond.	Fattiga skolbarns inom Näs socken underhåll.	Hemmansegaren Nils Sten.	—	1	40	921	—	Skolrådet.	
Fattiga skolbarns beklädnadsfond.	Fattiga skolbarns inom Föllinge socken beklädnad.	F. nämndemannen Hemming Olofsson.	1872 ⁷ / ₁₀	6	24	619	—	Kommunalnämnden.	
Anders Anderssons i Söre testamentsfond.	Inrättande af en sockenskola i Lits socken med prestvigd lärare.	Kyrkvården A. Andersson i Söre.	1831 ²¹ / ₁₁	—	—	6,000	7,000	Skolrådet i Lit.	
Olaus Lithanders testamentsfond.	Att försä fattiga skolbarn inom Lits socken med kläder och böcker.	Handlanden O. Lithander.	1849 ²⁴ / ₃	11	64	2,452	—	D:o d:o.	
Lars Lithanders lönefond.	Aflöning åt prest såsom skollärare vid folkskolan i Klästa.	Landtbrukaren L. Lithander.	1888 ²² / ₈	—	—	16,346	—	D:o d:o.	

Sehuberska fonden.	Räntan användes för uppköp af biblar att såsom gåfvor utdelas till skriftebarn inom Hede socken.	Generalintendenten von Schuber.	1857 $\frac{7}{8}$	—	—	592	—	Kyrkorådet i Hede.	
Jöns Olasons i Hede donationsfond.	Räntan å 2,000 kronor användes till fattiga skolbarns beklädnad och räntan å 1,000 kronor att utdelas till älderstigna fattiga inom Hede socken.	Hemmansegaren J. Olofsson i Hede.	1881 $\frac{14}{10}$	—	—	3,000	—	Kommunalnämnden i Hede. ³⁾	
Sehubertska fonden.	Inköp af biblar åt fattiga nattvardsbarn.	Schubert (okänt yrke).	Okänt.	3	2	390	—	Pastorsembetet i Lillherdal. ⁴⁾	
d) Stiftelser för sjukvård, sjuk- och begravningskassor.									
Kyrkås allmänna sjuk- och begravningsfond.	Understöd åt sjuke samt begravningshjälp inom Kyrkås socken.	Hemmansegaren Per Eriksson.	1884 $\frac{2}{3}$	1	14	457	—	Stiftaren.	
e) Pensionsanstalter.									
M. Dahléns besparingskassa.	Räntan insättes i lifränteanstalten i Stockholm för fattiga föräldrars barn, som under året födas och tillhöra Mysjö socken.	F. häradsdomaren M. Dahlén.	1875 $\frac{30}{12}$	1	5	100	—	Fattigvårdsstyrelsen.	
			Summa	—	90	1,674	131,204	7,000	
B. I Östersunds stad.									
a) Stiftelser för egentlig fattigvård, för s. k. pauvres honteux o. dyl.									
E. M. Grenholms minne.	Då fonden vuxit till 1,500 kr., skall räntan deraf hvarje år vid jultiden tilldelas en fattig och välfredad person, med företräde för den som är sjuklig.	Provinsialläkaren Erik Magnus Grenholm.	1889 $\frac{5}{2}$	—	—	1,370	—	Stadsfullmäktige genom drätselkammaren.	
Genborgska donationsfonden.	Årsräntan å fonden tilldelas någon äldrig, fattig och sjuklig enka efter en prest, embetsman eller bättre borgare i Östersunds stad.	Enkefru pastorskans Märta Brita Genborg.	1845 $\frac{21}{1}$	1	18	468	—	Stadspredikanten, borgmästaren och regementsläkaren.	
Östersunds handels- och industriidkareförenings understödfond.	Att lemna tillfälliga understöd åt inom Östersund bosatta gamla och nödställda personer, som der idkat handel, handverk eller annan rörelse, eller åt deras efterlemnade medellösa enkör och barn.	Östersunds handels- och industriidkareförening.	1890 $\frac{7}{11}$	—	—	106	—	Östersunds handels- och industriidkareförening. ⁵⁾	
Onämnd gifvares fond.	Af räntan efter 6 % utdelas årligen den 23 dec. enligt stadsfullmäktiges beslut julgåfvor å 150 kronor till 2 fattiga borgare, dervid företrädesvis böra ihågkommas f. d. medlemmar af magistraten eller stadsfullmäktige.	Grosshandlanden Nils Wikström.	1876 $\frac{15}{9}$	2	300	5,000	—	Stadsfullmäktige genom drätselkammaren.	
b) Stiftelser och inrättningar för barnavård och barnundervisning.									
Onämnd gifvares fond.	Af räntan efter 5 % utdelas årligen den 23 dec. enligt stadsfullmäktiges beslut dels kläder åt fattiga barn, dels julgåfvor i penningar eller matvaror.	Densamme.	1880 $\frac{26}{7}$	—	500	10,000	—	D:o.	
Weinbergska fonden.	Premier till 1 gosse och 1 flicka.	Lärverksadjunkten L. F. Weinberg.	1876	2	10	200	—	Skolorådet.	
Småbarnsskolefonden.	Premier till uppmuntran åt välartade elever i småbarnsskolan.	Småbarnsskoleledningen.	1878 $\frac{14}{10}$	—	—	1,578	—	D:o. ⁶⁾	
Jonas Hamréns fond.	Bidrag, genom ränteskattningen, till Jemtlands läns barnhems utgifter för intagna barns underhåll.	Färgaren J. Hamrén.	1865 $\frac{11}{4}$	—	—	300	—	Barnhemets direktion. ⁷⁾	
Ester och Helenas fond.	D:o	Prosten N. Th. Feltström.	1872 $\frac{9}{1}$	—	—	300	—	D:o. ⁷⁾	
Nionde-juli-fonden.	D:o	Ett sängsällskap af amatörer.	1876 $\frac{12}{7}$	—	—	500	—	D:o. ⁷⁾	
Per Wikströms fond.	D:o	Grosshandlanden P. Wikström.	1880 $\frac{23}{9}$	—	—	10,000	—	D:o. ⁷⁾	
Enkefru Weinbergs fond.	D:o	Enkefru Carolina Weinberg.	1883 $\frac{26}{1}$	—	—	5,000	—	D:o. ⁷⁾	
c) Stipendiifonder och andra stiftelser för undervisning.									
P. Wikströms donation.	Räntan efter 6 % skall överlemnas till rektor vid allmänna läroverket, för att användas till inköp af böcker, hvilka vid årsexamen hvarje år utdelas såsom premier åt lärjungar, som utmärkt sig genom goda framsteg i studier.	Ekonomiedirektören P. Wikström.	1848 $\frac{16}{2}$	—	60	1,000	—	Stadsfullmäktige genom drätselkammaren.	
Justelii stipendiifond.	Stipendium under två års tid åt en vid Östersunds allmänna läroverk studerande fattig och flitig yngling i sjette eller sjunde klassen.	Apotekaren M. Justelius.	1882 $\frac{1}{6}$ och 1883 $\frac{15}{9}$	1	250	5,378	—	Östersunds läroverks kollegium.	
Burmanska fonden.	Förslagsvis att grundlägga en femte klass vid Fröes skola.	Bergsrådet W. Burman.	1838 $\frac{12}{3}$	3	200	5,278	—	Östersunds läroverks rektor.	

Tab. 8. (Forts.) FROMMA STIFTELSE, STIPENDIIFONDER, PENSIONSANSTALTER M. M.

Stockholm 1898. Kungl. Boktryckeriet, P. A. Norstedt & Söner.

1. Stiftelsens namn.	2. Stiftelsens ändamål.	3. Stiftarens namn och yrke.	4. Stiftelsens år och dag.	5. Utdelning under år 1890		7. Kapital. Kronor.	8. Stiftelsens storlek vid slutet af år 1890. Deraf värde af fastigheter. Kronor.	9. Stiftelsen förvaltas af:	10. Anmärkingar.
				till nedanstående antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.				
Bredmanska inventariefonden.	Att utgöra en fond till inköp för skolans räkning af för undervisningen nödvändiga vetenskapliga arbeten såsom kartor, glober etc.	Professor J. Bredman.	1855 ¹⁸ / ₁₁	—	690	3,859	—	Östersunds läroverks kologium.	
Bredmanska stipendiifonden.	Smärre premier för flit och i synnerhet understöd till medellösa studerande, som dimitteras från skolan till akademien.	Densamme.	1855 ¹⁸ / ₁₁	—	222	4,957	—	D:o d:o.	
N. Wikströms stipendiifond.	Stipendium åt 1 yngling i läroverkets högsta klass, som, jemte det han befinner sig i behof af understöd, lemna de bästa förhoppningar.	Grosshandlanden N. Wikström.	1880 ²² / ₉	1	150	3,317	—	D:o d:o.	
Hambreska stipendiifonden.	Stipendium åt 1 välartad, skicklig och behöfvande lärjunge.	Målareenkan Anna Hambréns.	1849 ⁵ / ₇	—	—	299	—	D:o d:o.	
Weinbergska stipendiifonden.	Stipendium åt 1 medellös, genom goda naturgåfvor, flit och sedlighet utmärkt lärjunge i sjunde klassen eller ock i sjetta klassens öfre afdelning.	Läroverksadjunkten L. F. Weinberg.	1874 ¹⁸ / ₇	1	150	3,602	—	D:o d:o.	
P. Wikströms bokpremiékassa.	Passande premieböcker åt medellösa lärjungar, som ådagalagt godt uppförande samt goda anlag, flit och arbetsamhet i sina studier.	Ekonomiedirektören P. Wikström.	1848 ²⁶ / ₂	—	60	1,000	—	Drätselkammaren i Östersund.	
Fjellmanska stipendiifonden.	Stipendium åt 1 obemedlad lärjunge vid läroverket, som genom flit och godt uppförande deraf gjort sig förtjent.	Rådmannen A. P. Fjellman.	1874 ²⁰ / ₅	1	150	3,092	—	Östersunds läroverks kologium.	
Grosshandlanden Bünsows donation.	Räntan skall användas till Östersunds elementarläroverks för qvinlig ungdom bästa.	Grosshandlanden Fredrik Bünsow.	1885 ¹⁰ / ₁₁	—	—	5,000	—	Läroverkets styrelse jemte 1 magistratsperson och 1 af stadsfullmäktige utsedd.	
d) Stiftelser för sjukvård, sjuk- och begravningskassar.									
Östersunds allmänna sjuk- och begravningskassa.	Att bispringa medlemmar med understöd vid sjukdomsfall samt hjälp till begravningskostnad.	Handlanden K. A. Karlsson.	1888 ²⁹ / ₅	20	585	602	—	En styrelse af 5 personer.	⁸⁾
e) Pensionsanstalter.									
Rabinska familjens åminnelse.	Räntan å 4,000 kronor användes till pensioner åt 4 fattiga enklor efter embetsmän eller bättre borgare eller oförsörjda bättre mans döttrar inom Östersund; räntan å 1,000 kronor utdelas årligen till 2 eller flere qvinnor af arbetsklassen.	Mamsell Elisabet Lindström.	1865 ²⁶ / ₄ och 1868 ²⁸ / ₂	7	250	5,000	—	Magistraten i Östersund.	
f) Andra stiftelser och inrättningar.									
Zetterströmska bibliotekskassan.	Vård och förökande af det s. k. Frösöbiblioteket.	Professor C. Zetterström.	1816 ³¹ / ₅	—	65	4,800	—	Hernösands domkapitel.	
R. Fresks donation.	Räntan efter 5 % öfverlemnas årligen till styrelsen för diakonissanstalten i Stockholm, för att användas till underhållande i Östersund af en diakonissa med uppgift att biträda vid vård af fattiga och sjuka.	Rådmannen R. Fresk.	1889 ¹⁷ / ₁₂	—	375	15,000	—	Stadsfullmäktige genom drätselkammaren.	⁹⁾
M. Justelii donation.	Penningarne få enligt gåfvobrevet användas till något för staden allmännyttigt ändamål.	Apotekaren M. Justelius.	1883 ¹⁶ / ₅	—	—	11,248	—	D:o.	¹⁰⁾
Summa			—	—	39	4,035	108,254	—	

Anmärkingar.

¹⁾ Fonden utgöres af 4 aktier i Stora Kopparbergs bergslags aktiebolag. — ²⁾ Såsom stiftelsedag angifves den dag, då första bidraget lemnades. — ³⁾ Donationen har utgått från och med den 9 jan. 1885. — ⁴⁾ Stiftelsenrunden saknas. — ⁵⁾ Utdelning nr denna fond får ej göras, förrän fonden uppnått en summa af 3,000 kronor. — ⁶⁾ Någon premientdelning har ej skett, utan har räntan hittills lagts till kapitalet. — ⁷⁾ Utdelningens belopp kan ej uppgifvas. — ⁸⁾ Infutna

delegareafgifter år 1890: 503 kronor. — ⁹⁾ I kol. 6 uppgifna belopp utgör ett halft års ränta, som öfverlemnats till diakonissanstaltens styrelse. — ¹⁰⁾ Den testamenterade fonden utgjorde 10,000 kronor. Af stadsfullmäktige har räntan afsatts till förökande af byggnadsfonden för elementarläroverk för flickor i staden. Kapitalet får mot säkerhet lånas, när läroverksbyggnad ifrågakommer.